REPERTORIUL ARHEOLOGIC NAȚIONAL

Ce știm și ce nu știm

O radiografie statistică a registrului siturilor arheologice din România, comparată cu sistemele europene, și limitele pe care le impune interpretării istorice

Studiu

Laurențiu-Dumitru Dicu

Sibiu, octombrie 2026

Cuprins

Rezumat 4
1. Introducere 4
2. Ce este Repertoriul Arheologic Național 5
2.1. Antecedente: Repertoriul Arheologic al României 5
2.2. Nașterea RAN: de la Lista Monumentelor Istorice la o bază de date 5
2.3. Baza legală 6
2.4. Cum este construit registrul 8
2.5. Câte situri și când 8
3. Date și metodă 9
4. Radiografia registrului 10
4.1. Volum și completitudine 10
4.2. Ce fel de situri 11
4.3. Cronologia 12
4.4. Când au fost descoperite siturile și când au fost actualizate fișele 13
4.5. Distribuția pe provincii și pe județe 15
4.6. Localizarea pe hartă 16
4.7. Acoperirea teritoriului 17
4.8. Peisajul: relief, ape și altitudine 18
4.9. Starea siturilor 20
4.10. Delimitarea siturilor 21
4.11. Legăturile cu restul sistemului 22
4.12. Secolele IV-X în registru 22
5. Comparația europeană 23
6. Carențe, greșeli și erori 25
6.1. Lipsuri de acoperire 25
6.2. Lipsuri de conținut 25
6.3. Erori 26
6.4. Probleme de sistem 26
7. Sistemul din jurul registrului 27
7.1. De la cercetare la descărcare de sarcină 27
7.2. Oamenii 28
7.3. Banii 29
7.4. Publicarea și arhivele 29
7.5. Muzeele și descoperirile 29
7.6. Distrugerea 30
8. Ce nu putem afirma pe baza registrului 30

8.1. Registrul arată unde s-a căutat 30
8.2. Absența dovezilor nu este dovada absenței 31
8.3. Creștinarea 32
8.4. Antichitatea 32
8.5. Concluzia metodologică 33
9. Ce putem învăța din sistemele altora 33
10. Zece propuneri 34
11. Concluzii 36
Bibliografie 38
Anexa 1. Indicatorii registrului pe județe 41
Anexa 2. Siturile localizate greșit 42
Anexa 3. Siturile pe provincii și perioade 42

Rezumat

Repertoriul Arheologic Național (RAN) este registrul oficial al siturilor arheologice din România. Studiul de față analizează integral conținutul său public la data de 15 octombrie 2026: 29.052 de fișe de sit și 47.628 de componente, la care se adaugă coordonatele tuturor siturilor, 16.555 de poligoane de delimitare și alte două straturi cartografice publicate de serviciul geografic al Institutului Național al Patrimoniului. Fiecare sit a primit, prin calcul, altitudinea, unitatea administrativă în care cade efectiv și distanța față de județul declarat în fișă.

Rezultatele arată un instrument valoros, dar incomplet și dezechilibrat. Doar 36,7% dintre fișe au o descriere, cel mult 7,3% au o fotografie, iar un sfert dintre situri sunt puse pe hartă aproximativ, în centrul satului. România are în registru 12 situri la 100 km², față de 22 în Bulgaria, 39 în Cehia, 62 în Ungaria și 150 în Polonia. Peste 800 de metri altitudine se află 15,7% din teritoriul țării, dar numai 0,8% dintre siturile localizate exact. Un număr de 570 de comune și orașe nu au niciun sit înregistrat. Pentru secolele IV-X, județele Vâlcea, Argeș și Gorj au împreună 17 situri, iar județul Botoșani singur are 322.

Concluzia principală este metodologică. Registrul reflectă unde și cum s-a căutat, nu unde și cum s-a trăit. O hartă a descoperirilor care acoperă inegal țara, care ignoră aproape complet muntele și care crește astăzi mai ales prin cercetarea preventivă impusă de construcții nu poate susține verdicte istorice despre continuitate, creștinare, „mileniul întunecat” sau formarea poporului român, nici în favoarea unei teze, nici împotriva ei. Studiul se încheie cu zece propuneri pentru ca registrul și, odată cu el, cercetarea arheologică să revină la un program național coerent.

1. Introducere

Orice afirmație despre trecutul îndepărtat al unui teritoriu se sprijină, în ultimă instanță, pe o listă de locuri în care s-a găsit ceva. Când un istoric scrie că o regiune a fost „intens locuită” în secolul al VI-lea sau „părăsită” în secolul al IX-lea, el traduce, conștient sau nu, o hartă de puncte într-o poveste despre oameni. Calitatea poveștii depinde, așadar, de calitatea hărții. Dacă harta este incompletă, dacă punctele sunt puse greșit sau dacă unele regiuni n-au fost cercetate deloc, povestea moștenește aceste defecte, iar „absența dovezilor” devine, pe nesimțite, „dovada absenței”.

În România, harta oficială a descoperirilor arheologice este Repertoriul Arheologic Național. Legea îl definește drept inventarul siturilor protejate, administrația îl folosește pentru a acorda coduri de sit și certificate de descărcare de sarcină, iar cercetătorii îl consultă pentru a găsi bibliografia unei localități. Cu toate acestea, până acum nu s-a publicat o radiografie statistică completă a conținutului său: câte fișe sunt complete, cât de precisă este localizarea, cum se distribuie siturile pe județe, pe forme de relief și pe altitudini, ce lipsește și de ce.

Studiul de față încearcă să umple acest gol și urmărește patru obiective. Primul este să descrie sistemul: originea, baza legală, structura și evoluția sa. Al doilea este să prezinte, în

toate categoriile pe care datele le permit, statistica integrală a registrului, inclusiv analizele spațiale pe care fișele singure nu le permit. Al treilea este să compare registrul românesc cu cele ale țărilor vecine și ale câtorva sisteme europene mature. Al patrulea, poate cel mai important, este să stabilească ce concluzii istorice se pot trage din aceste date și, mai ales, ce concluzii nu se pot trage.

Ipoteza de lucru este simplă și poate fi verificată: dacă registrul ar reflecta fidel trecutul, distribuția siturilor ar trebui să urmeze, cu abateri explicabile, geografia locuirii umane. Dacă, în schimb, el reflectă istoria cercetării, distribuția va urma geografia arheologilor: centrele universitare, muzeele active, marile șantiere de construcții, zonele de câmpie ușor de cercetat prin periegheză. Capitolele care urmează arată că a doua variantă descrie mult mai bine datele.

2. Ce este Repertoriul Arheologic Național

2.1. Antecedente: Repertoriul Arheologic al României

Ideea unui inventar național al siturilor nu este nouă. În 1949, Institutul de Arheologie al Academiei, abia înființat, a pornit Repertoriul Arheologic al României (RAR), un fișier bibliografic și de teren organizat pe localități. Inițiativa a fost restrânsă după 1953 și, practic, abandonată în 1956[1]. Repertoriul nu a fost niciodată finalizat. În locul lui au apărut, începând din 1973, repertorii județene tipărite, publicate de muzee și institute; până astăzi au apărut circa 17 asemenea volume, deci nici jumătate din județele țării au un repertoriu arheologic publicat[2].

Fișele RAR au supraviețuit în arhiva Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan". Între 2001 și 2004, în cadrul proiectului european ARENA, o parte a lor a fost digitizată: 5.522 de înregistrări pentru 4.621 de localități, adică aproximativ 40% din documentația RAR[3]. Serviciul cartografic al Institutului Național al Patrimoniului publică astăzi acest fond ca strat separat, cu 7.351 de puncte[4]. Vom vedea în capitolul 4 că o parte din această informație veche nu a ajuns niciodată în RAN.

2.2. Nașterea RAN: de la Lista Monumentelor Istorice la o bază de date

Nucleul RAN provine din Lista Monumentelor Istorice. Proiectul LMI din 1991-1992 includea aproximativ 4.000 de situri arheologice. Din 1993, la cererea Ministerului Culturii, Institutul de Memorie Culturală (CIMEC) a introdus lista într-o bază de date relațională, mai întâi în Paradox, apoi în Microsoft Access. În 1999, CIMEC avea astfel circa 4.000 de fișe de

[1]Irina Oberländer-Târnoveanu, „Patrimoniul arheologic național: politici, documentare, acces", *Plural*, I, 1-2, Chișinău, 2013, secțiunea despre antecedentele RAN.

[2]Marius Streinu, Bogdan Șandric, „The State of the Art of Digital Archiving in Romania", *Internet Archaeology*, 63, 2023, doi:10.11141/ia.63.2.

[3]Streinu, Șandric, *The State of the Art*; Bogdan Șandric, Marius Streinu, Dan Matei, „Preparing the Romanian National Archaeological Datasets for ARIADNE", *Internet Archaeology*, 64, 2023, doi:10.11141/ia.64.4.

[4]Serviciul *PatrimoniuWM/MapServer*, stratul 1, „Repertoriul arheologic al României", interogat la 15.10.2026; vezi capitolul 3.

sit, care, după cuvintele Irinei Oberländer-Târnoveanu, „au constituit și nucleul Repertoriului Arheologic Național”[5].

Modelul de date a fost proiectat în 1999-2001 de un grup de lucru format din specialiști CIMEC și arheologi ai Institutului „Vasile Pârvan”. El este ierarhic (sit, ansamblu, complex, obiect) și se inspiră din standardul minim al Consiliului Europei și CIDOC pentru inventarele de patrimoniu, precum și din sistemele naționale danez, francez, britanic și olandez[6]. Așadar, la pornire, RAN a fost gândit după cele mai bune modele europene ale vremii.

Harta digitală a fost adăugată din 2004, iar baza de date a fost publicată online din 2005, după relatarea Irinei Oberländer-Târnoveanu, sau din 2007, după Șandric, Streinu și Matei[7]. Imaginile siturilor au apărut online în 2012. În iulie 2011, CIMEC a fost integrat în Institutul Național al Patrimoniului (INP), care administrează de atunci registrul[8]. Pagina oficială indică astăzi: „Bază de date întreținută și administrată de Institutul Național al Patrimoniului”, iar ultima actualizare generală este datată 26.09.2026[9].

2.3. Baza legală

Fundamentul internațional este Convenția europeană pentru protecția patrimoniului arheologic, revizuită la La Valletta în 1992 și ratificată de România prin Legea nr. 150 din 24 iulie 1997. Convenția obligă statele semnatare să inventarieze patrimoniul arheologic (art. 2) și să pună la dispoziție informația despre el (art. 7). Ghidul ministerului privind arheologia preventivă prezintă înființarea RAN tocmai ca răspuns la această obligație[10].

Actul intern de bază este Ordonanța Guvernului nr. 43 din 30 ianuarie 2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, aprobată cu modificări prin Legea nr. 378/2001 și republicată ultima dată în *Monitorul Oficial* nr. 951 din 24 noiembrie 2006[11]. Pentru RAN, câteva prevederi sunt esențiale:

Articol	**Conținut**
Art. 2 alin. (1) lit. b) pct. 1	Patrimoniul arheologic cuprinde „siturile arheologice înscrise în Repertoriul arheologic național, cu excepția celor distruse ori dispărute”, precum și siturile clasate. Înscrierea în RAN definește, așadar, obiectul protecției legale.
Art. 2 alin. (1) lit. j)	Definește „zona cu patrimoniu arheologic reperat”, adică terenul pe care, pe baza informațiilor existente, trebuie făcută cercetare înainte de orice lucrare.

[5]Oberländer-Târnoveanu, *Patrimoniul arheologic național*.

[6]Șandric, Streinu, Matei, *Preparing the Romanian National Archaeological Datasets*.

[7]Oberländer-Târnoveanu, *Patrimoniul arheologic național*; Șandric, Streinu, Matei, *Preparing the Romanian National Archaeological Datasets*. Cele două surse nu concordă asupra anului.

[8]Oberländer-Târnoveanu, *Patrimoniul arheologic național*. Șandric, Streinu și Matei dau anul 2010; actul normativ al fuziunii nu a fost consultat direct.

[9]Pagina principală https://ran.cimec.ro/, consultată la 15.10.2026.

[10]Ministerul Culturii și Cultelor, CIMEC, *Ghid de arheologie preventivă*, cap. 5, „Arheologia preventivă în România”, București, c. 2005 (old.cimec.ro/Arheologie/arh-preventiva).

[11]Ordonanța Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, republicată în *Monitorul Oficial al României*, partea I, nr. 951 din 24.11.2006.

Articol	Conținut
Art. 5 alin. (2)-(5)	Descărcarea de sarcină arheologică este procedura prin care un teren „poate fi redat activităților umane curente"; certificatul anulează regimul de protecție și este emis de serviciile deconcentrate ale ministerului.
Art. 8	Agenția de cadastru include zonele reperate în planurile cadastrale „pe baza Repertoriului arheologic național".
Art. 12 lit. k), l), n)	Ministerul administrează baza de date RAN, Registrul arheologilor și asigură publicarea anuală a Cronicii cercetărilor arheologice.
Art. 17	RAN este administrat potrivit unui regulament aprobat prin ordin; CIMEC administrează bazele de date „prin Repertoriul arheologic național"; RAN cuprinde inclusiv siturile distruse sau dispărute.
Art. 18	Siturile clasate în Lista Monumentelor Istorice se înscriu și în RAN.

Regulamentul cerut de art. 17 a fost aprobat prin Ordinul ministrului culturii și cultelor nr. 2458 din 21 octombrie 2004[12]. Regulamentul definește RAN drept „o modalitate de gestiune științifică care permite realizarea unei inventarieri generale și vizualizarea geografică și cartografică" a patrimoniului arheologic (art. 2). Totodată, el obligă fiecare proiect de cercetare să producă date compatibile cu registrul (art. 10) și prevede actualizarea din toate autorizațiile, rapoartele de evaluare, săpătură și supraveghere (art. 17), precum și din repertoriile publicate și arhivele instituțiilor (art. 18). Pe hârtie, deci, registrul ar trebui să crească automat din toată activitatea arheologică a țării.

Cadrul este completat de ordinele ministrului culturii care reglementează Comisia Națională de Arheologie (nr. 2061/2000), săpăturile (nr. 2071/2000), Registrul arheologilor (nr. 2072/2000, apoi nr. 2494/2010), standardele și procedurile arheologice (nr. 2392/2004) și procedura de autorizare (nr. 2562/2010, modificată în 2022 pentru a impune transmiterea rapoartelor către INP)[13]. Monumentele istorice sunt reglementate separat, de Legea nr. 422/2001, iar bunurile mobile, inclusiv descoperirile arheologice, de Legea nr. 182/2000.

Două observații privind starea actuală a legislației. Prima: OG 43/2000 a fost modificată prin Ordonanța nr. 4/2021, al cărei proiect de lege de aprobare se afla încă, la 1 aprilie 2026, în dezbaterea Comisiei pentru cultură a Camerei Deputaților[14]. A doua: Codul patrimoniului cultural, anunțat de un deceniu, nu a fost adoptat. Tezele sale preliminare au fost aprobate prin HG nr. 905/2016, iar proiectul de lege a fost supus consultării publice în februarie-martie 2022[15]; la data acestui studiu, el rămâne un proiect.

[12]Ordinul ministrului culturii și cultelor nr. 2458 din 21.10.2004 pentru aprobarea Regulamentului privind administrarea Repertoriului Arheologic Național. În unele documente ale ministerului ordinul este citat greșit cu numărul 2432/2004; textul semnat poartă numărul 2458.

[13]MCC, CIMEC, *Ghid de arheologie preventivă*; Șandric, Streinu, Matei, *Preparing the Romanian National Archaeological Datasets*.

[14]Camera Deputaților, Comisia pentru cultură, arte, mijloace de informare în masă, sinteza lucrărilor din 1 aprilie 2026, PL-x 442/2021.

[15]Guvernul României, HG nr. 905/2016 privind aprobarea tezelor prealabile ale proiectului Codului patrimoniului cultural; Ministerul Culturii, anunțul de consultare publică din 10.02.2022.

Mai important decât lista actelor este un defect de construcție semnalat chiar de una dintre persoanele care au condus registrul. Legea nu prevede o procedură oficială de înscriere a unui sit în RAN pe baza unui dosar. Prin urmare, deși menit să asigure protecția patrimoniului arheologic, registrul „are o putere juridică limitată”[16]. Spre comparație, în Ungaria înregistrarea unui sit în registrul central îl pune automat sub protecție generală, prin efectul legii[17].

2.4. Cum este construit registrul

Fiecare sit primește un cod format din codul SIRUTA al localității și un număr de ordine. De exemplu, 160424.10 înseamnă al zecelea sit înregistrat în localitatea Telița, județul Tulcea. Sistemul are două slăbiciuni cunoscute: codurile SIRUTA se schimbă odată cu reorganizările administrative, iar numerotarea se face manual. În plus, codurile RAN nu au nicio legătură cu codurile LMI, care s-au schimbat la rândul lor între 1991 și 2010. Ca urmare, același sit poate purta mai mulți identificatori[18].

Fișa de sit, în forma ei actuală, cuprinde aproximativ treizeci de câmpuri grupate în cinci blocuri. Primul este identificarea: cod, nume, categorie, tip, toponime. Al doilea este localizarea: județ, unitate administrativă, localitate, punct, repere, coordonate, parcelă cadastrală. Al treilea descrie terenul: relief, ape, utilizare, suprafață. Al patrulea privește starea sitului: conservare, riscuri naturale și antropice, regim de proprietate. Al cincilea este documentarea: descoperitor, data descoperirii, cercetări, bibliografie, imagini[19]. Fiecare sit are una sau mai multe componente, adică fazele de locuire sau de folosire, cu tip, epocă, cultură și eventual cod LMI.

Procedura din 24 noiembrie 2017 stabilește cum ajung datele în registru. Direcțiile județene de cultură trimit către INP rapoartele de cercetare preventivă însoțite de certificatele de descărcare de sarcină, rapoartele cercetărilor sistematice, studiile istorice din planurile urbanistice, fișele de sit, rezultatele perieghezelor și ale evaluărilor de teren. Toate trebuie semnate de arheologi înscriși în Registrul arheologilor, iar datele spațiale se predau ca fișiere vectoriale[20]. Practic, registrul crește din ceea ce se trimite. Ce nu se trimite nu apare.

2.5. Câte situri și când

Evoluția numărului de situri poate fi reconstituită din câteva repere publicate:

Anul	Situri	Observații	Sursa
1999	circa 4.000	nucleul preluat din LMI	Oberländer-Târnoveanu 2013
2004	circa 7.200	suma tabelului regional, cu circa 12.100 de ansambluri, la 1 octombrie 2004	ghidul ministerului

[16]Oberländer-Târnoveanu, *Patrimoniul arheologic național*.

[17]Legea ungară LXIV/2001 privind protecția patrimoniului cultural, § 11 alin. (2) și § 71 alin. (1).

[18]Oberländer-Târnoveanu, *Patrimoniul arheologic național*; Streinu, Șandric, *The State of the Art*.

[19]Formularul *Fișă de sit*, descărcabil de pe https://ran.cimec.ro/download/FisaDeSit.doc.

[20]Bogdan Șandric, *Procedura pentru înregistrarea siturilor arheologice în baza de date RAN*, INP, 24.11.2017 (ran.cimec.ro/download).

Anul	Situri	Observații	Sursa
2013	17.700	din care 3.600 nepublice, în verificare; circa 4.800 localizate precis	Oberländer-Târnoveanu 2013
2018	circa 17.000	circa 6.000 localizate	Șandric, Streinu, Matei 2023
2022	circa 24.000	circa 16.000 localizate	Șandric, Streinu, Matei 2023
2023	30.154	cifră dată în comparația cu LMI	Șandric, Streinu, Matei 2023
2026	29.052	21.631 localizate exact	ran.cimec.ro și serviciul cartografic, 15.10.2026

Două lucruri ies în evidență. Primul este creșterea rapidă după 2018, din care o parte provine din integrarea unor fonduri existente, nu din descoperiri noi. Al doilea este scăderea de la 30.154 de situri în 2023 la 29.052 în 2026. Explicația cea mai probabilă este eliminarea dublurilor, dar nicio notă publică nu o documentează. Un registru național care pierde peste o mie de înregistrări fără explicație publică ilustrează una dintre problemele discutate mai jos: lipsa unui jurnal al modificărilor.

Încă din 2013, Irina Oberländer-Târnoveanu estima că, raportat la suprafața țării și la repertoriile altor state, RAN „ar trebui să aibă cel puțin 100.000 de situri”[21]. Un studiu din 2022 al lui M. M. Ciută apreciază că registrul nu cuprinde nici 25% din numărul real al siturilor[22]. Ambele estimări sunt plauzibile. Capitolul 5 arată că ele concordă cu comparația europeană.

3. Date și metodă

Analiza se sprijină pe patru seturi de date, toate publice.

Primul este exportul integral al fișelor de sit (29.052 de rânduri, 33 de câmpuri) și al componentelor (47.628 de rânduri, 7 câmpuri), realizat din interfața publică ran.cimec.ro și verificat prin sondaj pe paginile individuale ale siturilor.

Al doilea este serviciul geografic *PatrimoniuWM/MapServer*, pe care se sprijină harta publică map.cimec.ro. Din el am descărcat patru straturi: siturile RAN, cu coordonate și câmpul COORD, care spune dacă localizarea este exactă (29.052 de puncte); poligoanele de delimitare, doar atributele și suprafața (16.555); fondul vechiului Repertoriu Arheologic al României (7.351 de puncte); punctele Cronicii cercetărilor arheologice (5.716). Descărcarea s-a făcut în pagini de câte 1.000 de înregistrări, cu pauze între cereri, pentru a nu încărca serverul.

Al treilea este modelul digital al terenului SRTM, reeșantionat la aproximativ 90 m, din care am citit altitudinea fiecărui sit localizat exact. Pentru comparație, am citit altitudinea unei rețele de puncte la 2 km distanță unul de altul, pe tot teritoriul țării.

[21] Oberländer-Târnoveanu, *Patrimoniul arheologic național*.

[22] M. M. Ciută, studiul despre OG 43/2000 la 22 de ani de la emitere, *Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane Sibiu*, XXIX, 2022, p. 147-181 (citat după rezumatul publicat).

Al patrulea sunt limitele administrative ale județelor și unităților administrativ-teritoriale (setul geoBoundaries, derivat din datele ANCPI). În cazul comunelor formate din mai multe bucăți separate, piesele au fost unite, pentru a nu număra fals o exclavă drept comună fără situri.

Pe aceste date am făcut trei tipuri de operații. Prima este statistica descriptivă a fiecărui câmp, cu normalizarea formulărilor libere, de exemplu „privat", „privată" și „Proprietate privată". A doua este gruparea celor 6.490 de formulări diferite ale câmpului „Epoca" în 15 mari perioade, prin expresii regulate. A treia este analiza spațială: punerea fiecărui punct în județul și comuna în care cade efectiv, acoperirea teritoriului pe rețele de pătrate de 10 km și 5 km, distribuția altitudinilor. Pentru a verifica ce conține câmpul de bibliografie, am citit integral un eșantion aleatoriu de 400 de fișe.

Trei limite trebuie spuse de la început. Gruparea epocilor este o aproximare: eticheta „medieval timpuriu" acoperă în multe fișe și secolele XI-XIV, iar în Dobrogea siturile din secolele IV-VII sunt de regulă trecute la epoca romană, nu la „epoca migrațiilor". Suprafețele județelor sunt calculate din limitele digitale și pot diferi cu câteva procente de cifrele oficiale. În sfârșit, analiza privește doar conținutul public al registrului. Fișele nepublice, aflate în verificare, nu au putut fi evaluate.

4. Radiografia registrului

4.1. Volum și completitudine

La 15 octombrie 2026, RAN conține 29.052 de situri și 47.628 de componente. Cele mai multe situri au o singură componentă (19.405, adică 66,8%). Alte 4.644 au două, 3.828 au între trei și cinci, iar 705 au șase sau mai multe. Un număr de 470 de situri nu au nicio componentă, deci nici epocă, nici tip de descoperire la nivelul fazelor.

Figura 1 arată cât de completate sunt câmpurile fișei. Câmpurile administrative (nume, județ, localitate, categorie, tip) sunt aproape întotdeauna completate. Câmpurile care fac dintr-o fișă un document științific sunt, în schimb, completate rar. Doar 36,7% dintre fișe au o descriere a sitului. Starea de conservare este evaluată la 46,8%, data descoperirii este cunoscută la 42,3%, iar descoperitorul este numit la 25,1%. Parcela cadastrală, singura informație care leagă situl de proprietatea concretă și deci de protecția juridică efectivă, apare doar la 10,8% dintre situri.

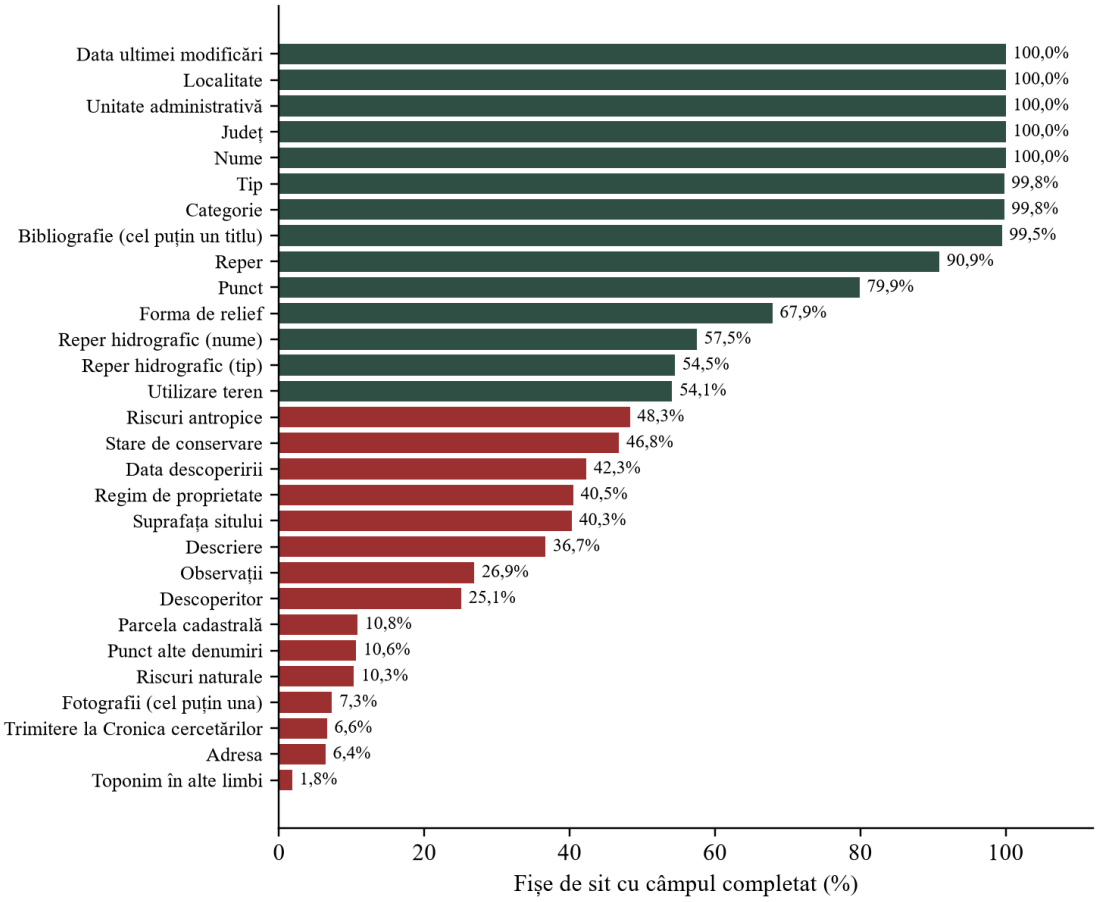

Figura 1. Proporția fișelor de sit care au completat fiecare câmp (N = 29.052). Cu roșu, câmpurile completate la mai puțin de jumătate dintre fișe. Pentru fotografii, cifra este o limită superioară, calculată din numărul de imagini atașate; un eșantion aleatoriu de 400 de fișe citite integral dă 4,8%.

Componentele au același profil. Epoca și tipul sunt aproape mereu completate (99,7% și 99,6%). Câmpul „cultură” pare completat la 58,2% dintre componente, dar o bună parte din aceste valori sunt de fapt „neprecizată” sau „necunoscută”. O atribuire culturală reală există doar la 35,1% dintre componente. Descrierea componentei apare la 32,4%, iar o atestare documentară la 1,2%.

4.2. Ce fel de situri

Câmpul „Categorie” împarte siturile în câteva clase mari. Locuirea domină (16.251 de situri), urmată de descoperirile funerare (10.226), structurile de cult (1.780) și descoperirile izolate (1.517). Căile de comunicație, exploatarea resurselor și instalațiile au câte 120-230 de situri, iar locurile de luptă și descoperirile subacvatice sunt aproape absente (12 și 9). Un număr de 1.308 situri au mai multe categorii simultan.

Tabelul 1. Cele mai frecvente tipuri de situri. Un sit poate avea mai multe tipuri, așa că procentele nu se adună la 100.

Tipul sitului	**Situri**	**% din total**
așezare	13.370	46,0%
tumul	8.310	28,6%
necropolă	1.973	6,8%

Tipul sitului	Situri	% din total
edificiu religios	1.570	5,4%
așezare civilă	1.517	5,2%
artefact (descoperire izolată)	1.196	4,1%
sistem defensiv	934	3,2%
așezare militară	491	1,7%
așezare rupestră	226	0,8%
tezaur	212	0,7%
drum	204	0,7%
mănăstire	199	0,7%
mormânt	190	0,7%
mină	145	0,5%
depozit	106	0,4%

Tumulii merită o observație separată. Ei reprezintă 28,6% din registru, dar sunt foarte concentrați: Tulcea are 3.521, Botoșani 1.057, Constanța 657, Prahova 460, Timiș 449, Teleorman 415, Ialomița 400. Aceste șapte județe au împreună 84% din tumulii țării. Tumulii sunt vizibili în teren și pot fi inventariați de pe hărți vechi și imagini aeriene, fără săpătură. Prin urmare, ei umflă densitatea siturilor exact în județele unde cineva a făcut un asemenea inventar. Fără tumuli, Tulcea coboară de la 53 la 11 situri la 100 km², iar Botoșani de la 37 la 16 (figura 5, mai jos).

4.3. Cronologia

Câmpul „Epoca” este text liber și conține 6.490 de formulări diferite pentru 47.628 de componente. Aceeași perioadă apare scrisă în zeci de feluri: „Epoca migrațiilor”, „Epoca migrațiilor (sec. IV-V)”, „epoca migratiilor”, „sec. VI-VII p. Chr.”, „Evul mediu timpuriu, sec. VIII-IX” și așa mai departe. Pentru componentele din secolele IV-X apar, singure, 866 de formulări. Un vocabular controlat a fost construit în ultimii ani, prin corelarea cu tezaurul Getty AAT[23], dar el nu a fost încă aplicat retroactiv câmpului public.

După grupare, distribuția siturilor pe epoci este cea din figura 2. Epoca bronzului (6.051 de situri), epoca medievală (5.572) și epoca romană (5.378) domină registrul. Secolele IV-X, adică „epoca migrațiilor” și „evul mediu timpuriu”, sunt reprezentate de 3.741 de situri. Un număr de 6.897 de situri au cel puțin o componentă de epocă necunoscută, iar 6.668 (23,0% din registru) au numai componente de epocă necunoscută.

[23] Șandric, Streinu, Matei, *Preparing the Romanian National Archaeological Datasets*.

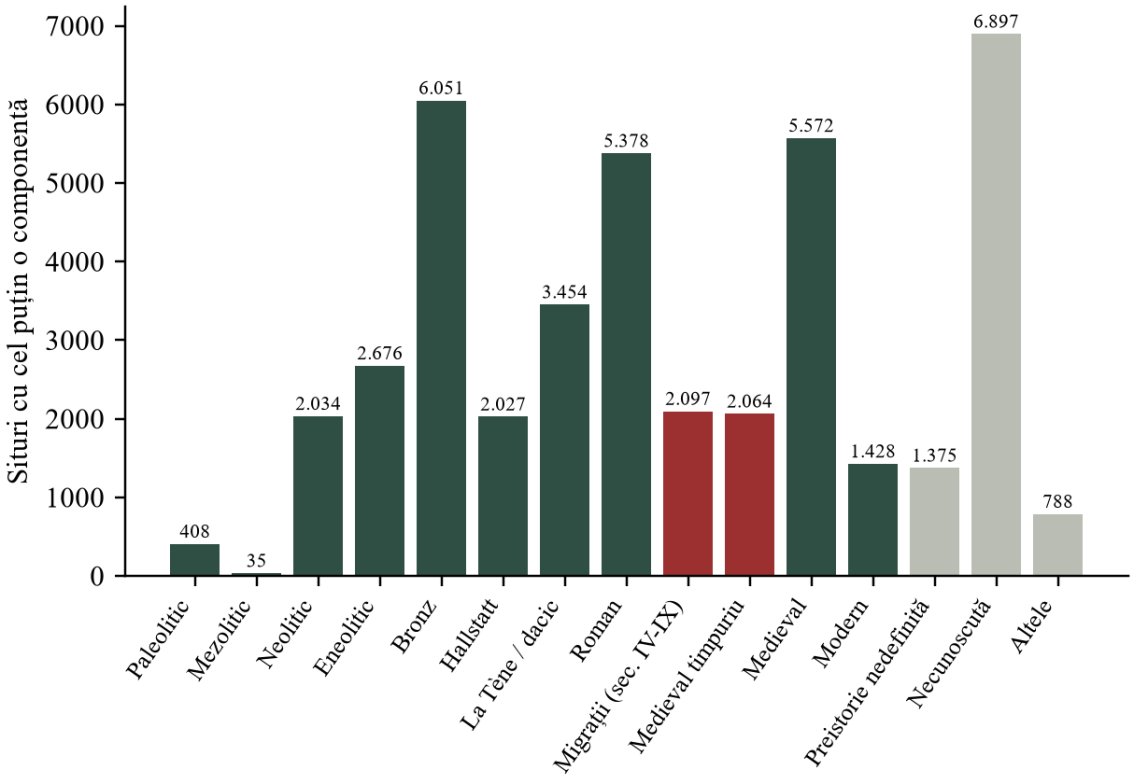

Figura 2. Numărul de situri care au cel puțin o componentă din fiecare mare perioadă. Cu roșu, secolele IV-X; cu gri, componentele nedatate. Un sit cu mai multe faze apare în mai multe coloane.

Culturile cele mai des atribuite sunt cea romană (1.285 de componente), cea geto-dacică (1.048, la care se adaugă 538 „dacică” și 440 „getică”), Coțofeni (782), Dridu (752), Sântana de Mureș-Cerneahov (626, plus 182 ca „Sântana de Mureș”), Noua (476) și Wietenberg (367). Aceeași cultură apare sub mai multe denumiri, ceea ce complică orice numărătoare automată.

4.4. Când au fost descoperite siturile și când au fost actualizate fișele

Data descoperirii este cunoscută pentru 11.753 de situri. Distribuția lor pe decenii (figura 3) arată două valuri. Primul este cel din anii 1950-1970, când prospecțiunile și repertoriile județene au adus sute de situri pe deceniu, cu un vârf de 1.104 în anii 1970. Al doilea, mult mai mare, începe după 2000: 1.768 de situri în anii 2000, 4.752 în anii 2010 și deja 2.004 în anii 2020. Astfel, 72,5% dintre siturile cu dată cunoscută au fost descoperite după anul 2000.

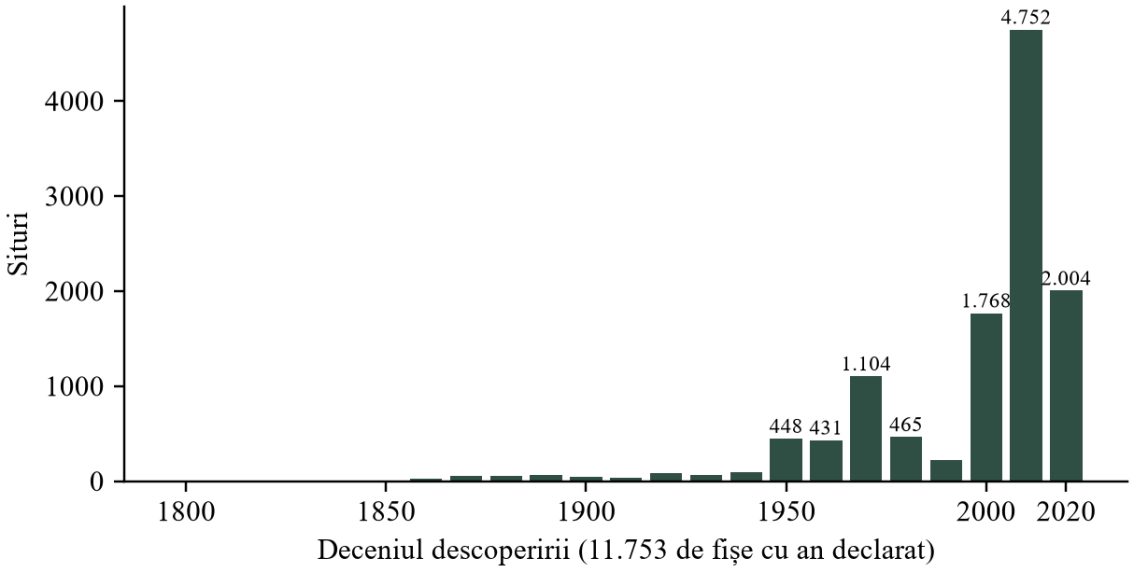

Figura 3. Siturile pe deceniul descoperirii (doar cele 11.753 de fișe care declară un an).

Acest al doilea val coincide cu explozia cercetării preventive legate de autostrăzi, conducte, parcuri eoliene și extinderea orașelor. Este o veste bună pentru cunoaștere, dar are o consecință metodologică: noile situri apar acolo unde se construiește, nu acolo unde ar fi relevant științific. Traseul unei autostrăzi devine, fără să vrea cineva, cea mai bine cercetată fâșie de teren din regiune.

Data ultimei modificări arată că registrul este întreținut. Mediana se situează în octombrie 2021, iar 69,2% dintre fișe au fost modificate în 2020 sau mai târziu. Doar 6,8% nu au mai fost atinse din 2010 (figura 4). Un vârf izolat în 2012 (3.213 fișe) corespunde, probabil, adăugării imaginilor și unei campanii de corectură. Actualizarea nu înseamnă însă completare. Starea de conservare, de pildă, a fost evaluată cel mai des în 2021, dar rămâne necompletată la peste jumătate dintre situri.

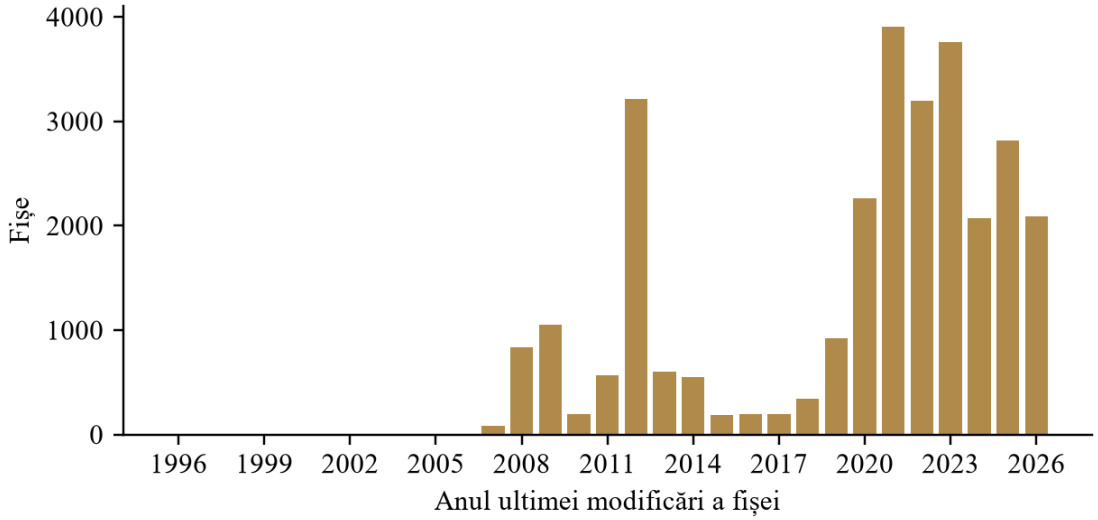

Figura 4. Fișele de sit după anul ultimei modificări.

4.5. Distribuția pe provincii și pe județe

Tabelul 2 grupează județele pe provinciile istorice (aproximativ, pe limitele județelor actuale). Diferențele sunt mari și nu au o explicație geografică simplă. Dobrogea are 38,7 situri la 100 km², de opt ori mai mult decât Oltenia sau Maramureșul. Muntenia are 90,8% dintre situri localizate exact, iar Maramureșul cu Sătmarul doar 20,5%. Jumătate dintre fișele din Muntenia, Oltenia și Dobrogea au descriere, față de una din cinci în Transilvania și una din zece în Maramureș.

Tabelul 2. Indicatorii registrului pe provinciile istorice. Banatul cuprinde Timiș și Caraș-Severin; Crișana, Arad și Bihor; Bucovina este inclusă în Moldova.

Provincia	Situri	km²	Situri / 100 km²	Localizare exactă %	Cu descriere %	Altitudine mediană (m)
Transilvania	6.674	56.654	11,8	47,5	20,5	402
Banat	2.891	17.101	16,9	57,4	25,1	97
Crișana	865	15.185	5,7	55,4	35,3	135
Maramureș și Sătmar	492	10.644	4,6	20,5	10,8	207
Moldova	3.789	45.846	8,3	86,2	16,4	180
Muntenia	7.041	46.828	15,0	90,8	52,0	87
Oltenia	1.323	29.020	4,6	78,1	54,4	142
Dobrogea	5.977	15.454	38,7	92,5	53,6	83

La nivel de județ (figura 5 și anexa 1), contrastele sunt și mai mari. Pe primele locuri se află Tulcea (53 de situri la 100 km²), Botoșani (37,1), Teleorman (30,9), Ilfov (27,1) și Sălaj (26,6). Pe ultimele se află Suceava (2,1), Bacău (2,8), Vâlcea (3,1), Vrancea (3,2) și Argeș (3,5). Diferența dintre Botoșani și vecinul său Suceava este de 18 ori. Între două județe vecine, cu relief și istorie comparabile, o asemenea diferență nu poate reflecta trecutul. Ea reflectă prezentul: Botoșani a avut un repertoriu arheologic publicat și arheologi care au colaborat sistematic cu RAN, Suceava nu[24].

[24]Oberländer-Târnoveanu, *Patrimoniul arheologic național*, unde Botoșani, Prahova, Călărași și Teleorman sunt date drept exemple de județe în care arheologii „au colaborat voluntar pentru RAN”.

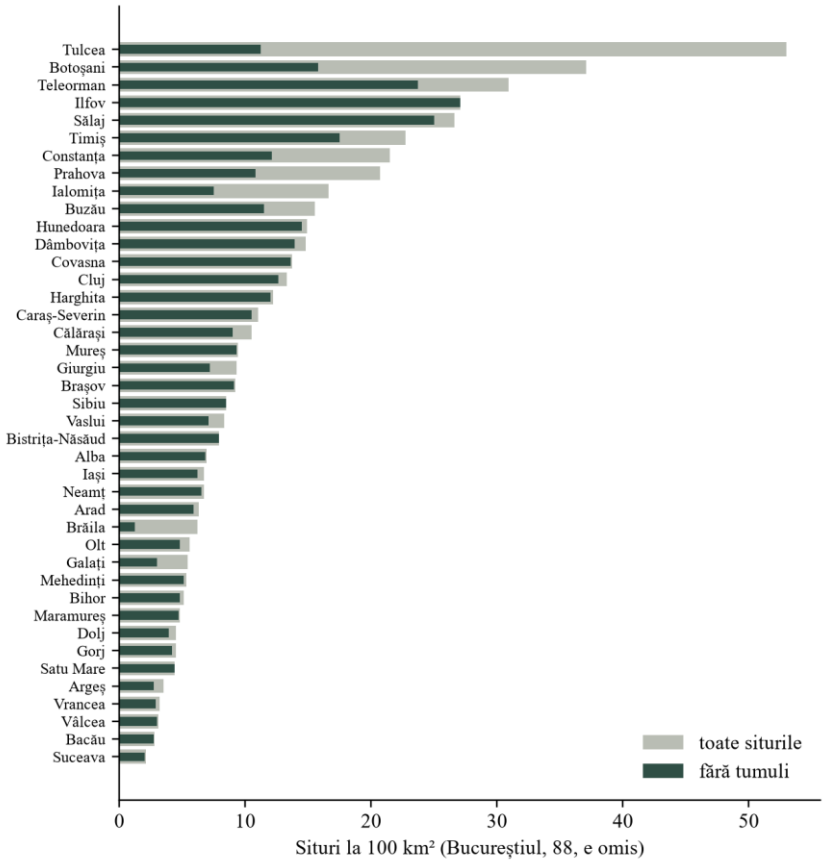
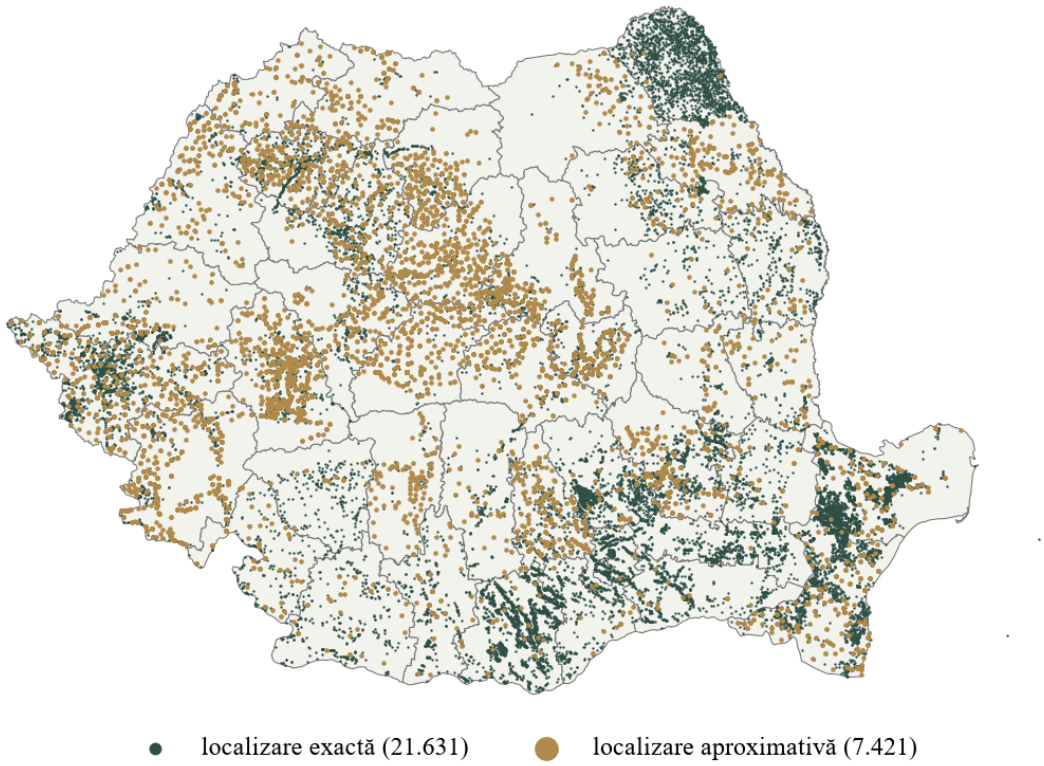

Figura 5. Densitatea siturilor pe județe, cu toate siturile (gri) și fără tumuli (verde).

4.6. Localizarea pe hartă

Câmpul COORD din serviciul cartografic spune dacă un sit are coordonate proprii sau a fost pus convențional. Din cele 29.052 de situri, 21.631 (74,5%) sunt localizate exact, iar 7.421 sunt puse aproximativ. Localizarea aproximativă înseamnă, de regulă, centrul localității, „stabilit, convențional, pe turla bisericii din centrul localității”[25]. Efectul se vede imediat: 78% dintre siturile localizate aproximativ împart punctul cu alte situri, iar pe un singur punct se suprapun până la 71 de situri.

[25]Oberländer-Târnoveanu, *Patrimoniul arheologic național*.

Harta 1. Toate siturile RAN: localizate exact (verde) și aproximativ (ocru).

Harta 1 arată două Românii. În sud și în est, siturile sunt localizate aproape în totalitate exact. Teleorman, Botoșani, Ialomița, Ilfov, Călărași, Giurgiu, Prahova și Tulcea depășesc toate 95%. În Transilvania și în nord-vest, ponderea scade dramatic: Sibiu 13,8%, Maramureș 13,8%, Mureș 23,4%, Caraș-Severin 28,4%, Satu Mare 30,9%, Vâlcea 35,2%, Hunedoara 38,4%, Brașov 39,0%. Pentru aceste județe, orice hartă a siturilor pe epoci este în mare parte o hartă a centrelor de sat.

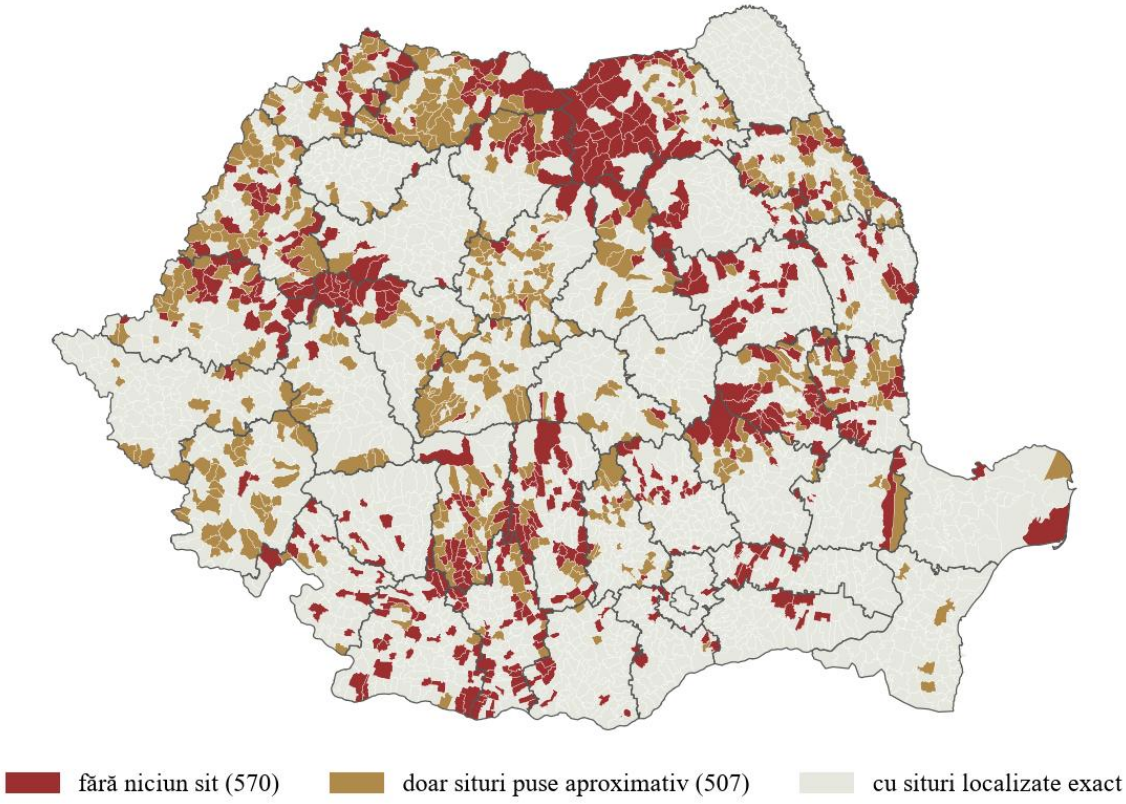
Localizarea exactă nu înseamnă localizare corectă. Am comparat județul în care cade fiecare punct cu județul trecut în fișă. La 57 de situri cele două diferă. Cele mai multe dintre ele sunt situri aflate la câteva sute de metri de o limită de județ, explicabile prin imprecizia limitelor digitale. La 12 situri, însă, punctul cade la 15-187 km de județul declarat (anexa 2). Toate cele 12 sunt marcate drept localizate exact, așa că eroarea nu poate fi detectată din câmpul de precizie. Cazul extrem este situl „Satu Mare-Pescărie” din județul Harghita, pus pe hartă în județul Satu Mare, la 187 km depărtare. Mai multe dintre aceste erori par să provină din confuzia între sate cu același nume aflate în județe diferite.

4.7. Acoperirea teritoriului

Cât de mult din țară este, de fapt, cunoscut arheologic? Am împărțit teritoriul în pătrate de 10 × 10 km și de 5 × 5 km și am numărat câte au cel puțin un sit. La scara de 10 km, 81,1% din pătrate au cel puțin un sit, dar doar 70,0% au un sit localizat exact. La scara de 5 km,

comparabilă cu teritoriul unui sat, proporțiile scad la 53,1% și 41,9%. Altfel spus, pentru aproape 60% din teritoriul țării, la scara unui sat, registrul nu conține niciun sit localizat exact.

La nivel de unitate administrativă, 570 de comune și orașe nu au niciun sit înregistrat. Ele acoperă 16,6% din suprafața țării. Alte 507 au doar situri puse aproximativ. Prin urmare, 1.077 de unități administrative, o treime din total, nu au niciun sit localizat exact (harta 2). Golurile sunt concentrate în nordul Moldovei, în Subcarpații Munteniei și Olteniei și în nord-vestul Transilvaniei. Proporția comunelor fără situri este de 43% în Suceava, 41% în Vrancea, 39% în Olt, 37% în Argeș și 36% în Vâlcea. Prin contrast, în Botoșani și Constanța nu există nicio comună fără sit.

Harta 2. Unitățile administrativ-teritoriale fără niciun sit (roșu) și cu situri puse doar aproximativ (ocru).

4.8. Peisajul: relief, ape și altitudine

Câmpul „Forma de relief" este completat la 19.720 de situri. Dealurile (7.105) și câmpiile (4.841) domină, urmate de terase (2.728), podișuri și platouri (2.348), lunci și văi (1.169) și pante (760). Muntele apare la doar 357 de situri, adică 1,8% dintre fișele care declară relieful. Siturile sunt legate în principal de pâraie (7.112) și râuri (5.816), apoi de Dunăre (1.336) și de lacuri și bălți (1.280).

Câmpurile completate de mână pot fi însă subiective. De aceea am măsurat altitudinea fiecărui sit localizat exact pe modelul digital al terenului și am comparat-o cu altitudinea teritoriului (figura 6). Altitudinea mediană a unui sit este de 123 m, iar a teritoriului de 270 m. Sub 100 m se află 22,9% din țară și 42,4% dintre situri. Peste 500 m se află 28,9% din țară și

6,3% dintre situri. Peste 800 m, zonă care ocupă 15,7% din teritoriu, se află doar 0,8% dintre situri.

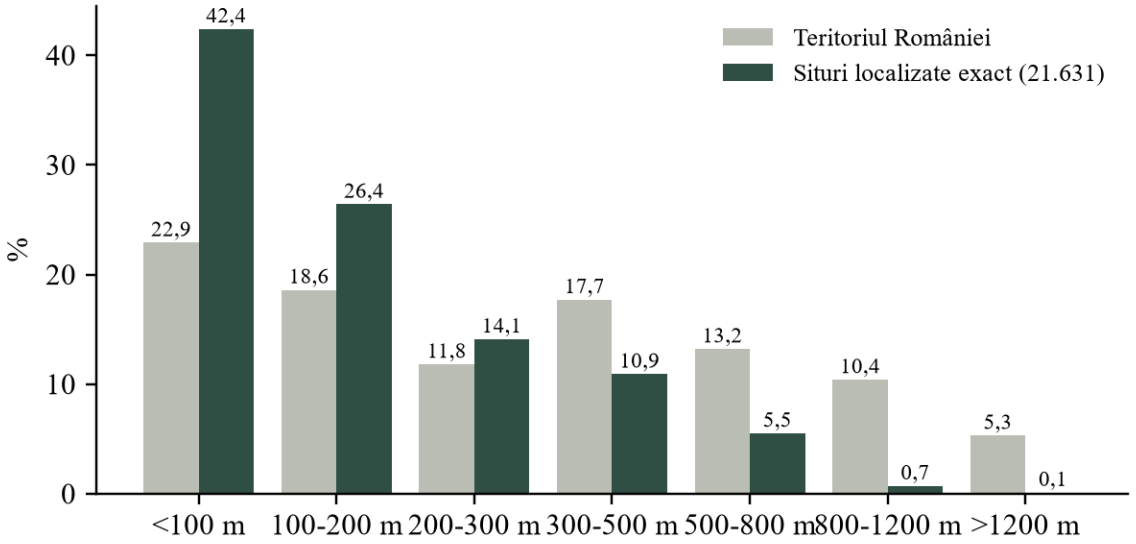

Figura 6. Distribuția altitudinilor: teritoriul României (eșantion la 2 km) față de siturile localizate exact (N = 21.631). Valori în procente.

O parte a diferenței este reală: în munte s-a locuit mai rar decât în câmpie și pe terase. Dar o subreprezentare de aproape 20 de ori peste 800 m nu se explică doar prin geografie. Ea se explică prin metodă. Periegheza clasică se face pe ogoare arate, unde ceramica iese la suprafață. Pădurea și pășunea alpină nu „arată" nimic fără sondaje sau LiDAR. Marile proiecte de infrastructură, care alimentează astăzi registrul, trec și ele mai ales prin câmpie și prin culoarele de vale.

Tabelul 3 arată aceeași analiză pe epoci. Nicio perioadă nu se apropie de ponderea teritoriului. Cele mai „montane" sunt paleoliticul (12,6% peste 500 m), epoca modernă (12,2%) și epoca La Tène (10,4%), ultima datorită cetăților dacice din Munții Orăștiei. Pentru secolele IV-IX, doar 4,3% dintre componente sunt peste 500 m și doar 0,1% peste 800 m, adică una sau două componente din 1.720.

Tabelul 3. Siturile și componentele pe perioade și altitudinea componentelor localizate exact. Ultimul rând dă, pentru comparație, altitudinea teritoriului.

Perioada	**Situri**	**Componente**	**Componente localizate exact**	**Altitudine mediană**	**> 500 m**	**> 800 m**
Paleolitic	408	461	286	176 m	12,6%	2,1%
Mezolitic	35	36	27	98 m	0,0%	0,0%
Neolitic	2.034	2.287	1.375	133 m	7,1%	0,4%
Eneolitic	2.676	2.970	2.157	124 m	4,8%	0,3%
Bronz	6.051	6.921	5.056	136 m	7,8%	0,6%
Hallstatt	2.027	2.149	1.444	134 m	8,2%	0,6%
La Tène / dacic	3.454	3.776	2.767	114 m	10,4%	1,4%
Roman	5.378	6.173	4.460	101 m	9,0%	2,0%

Perioada	Situri	Componente	Componente localizate exact	Altitudine mediană	> 500 m	> 800 m
Migrații (sec. IV-IX)	2.097	2.276	1.720	120 m	4,3%	0,1%
Medieval timpuriu	2.064	2.251	1.736	88 m	4,5%	0,6%
Medieval	5.572	7.416	5.655	164 m	10,3%	1,1%
Modern	1.428	1.720	1.461	203 m	12,2%	1,4%
Preistorie nedefinită	1.375	1.398	1.204	103 m	4,7%	0,3%
Necunoscută	6.897	6.942	6.308	114 m	0,8%	0,1%
Teritoriul României				270 m	28,9%	15,7%

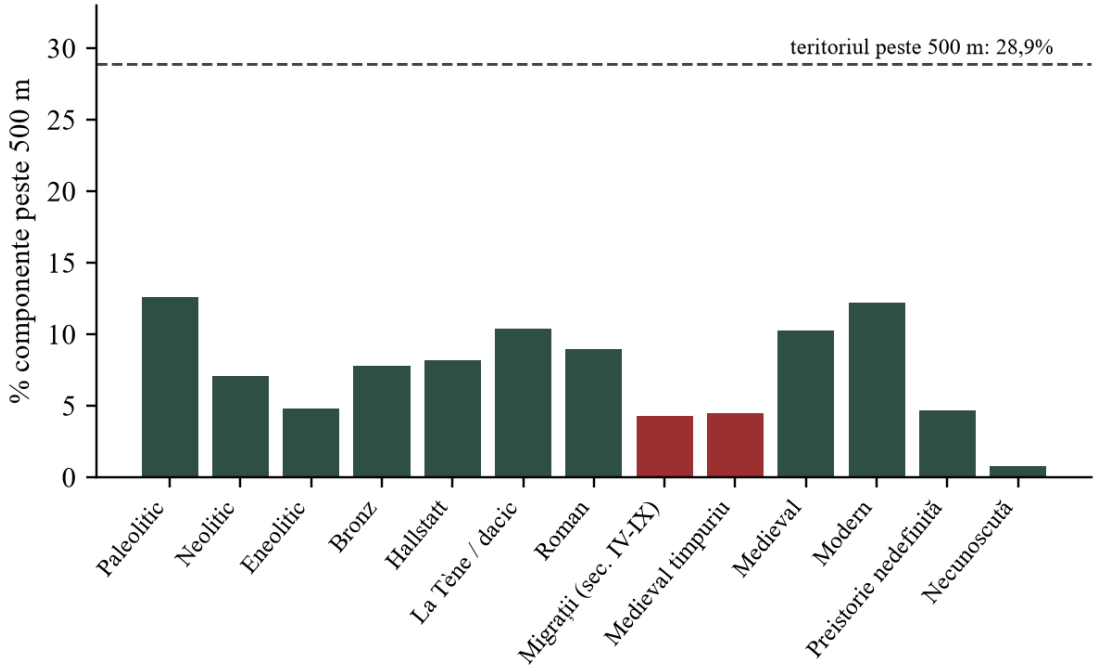

Figura 7. Proporția componentelor aflate peste 500 m, pe perioade, față de ponderea teritoriului aflat peste 500 m (linia punctată).

4.9. Starea siturilor

Starea de conservare este evaluată pentru 13.587 de situri (46,8%). Dintre acestea, 27,0% sunt în stare bună sau foarte bună, 23,8% în stare medie, 28,8% în stare precară și 20,3% grav afectate sau distruse. Prin urmare, aproape jumătate dintre siturile evaluate (49,1%) sunt în stare precară sau mai rea (figura 8).

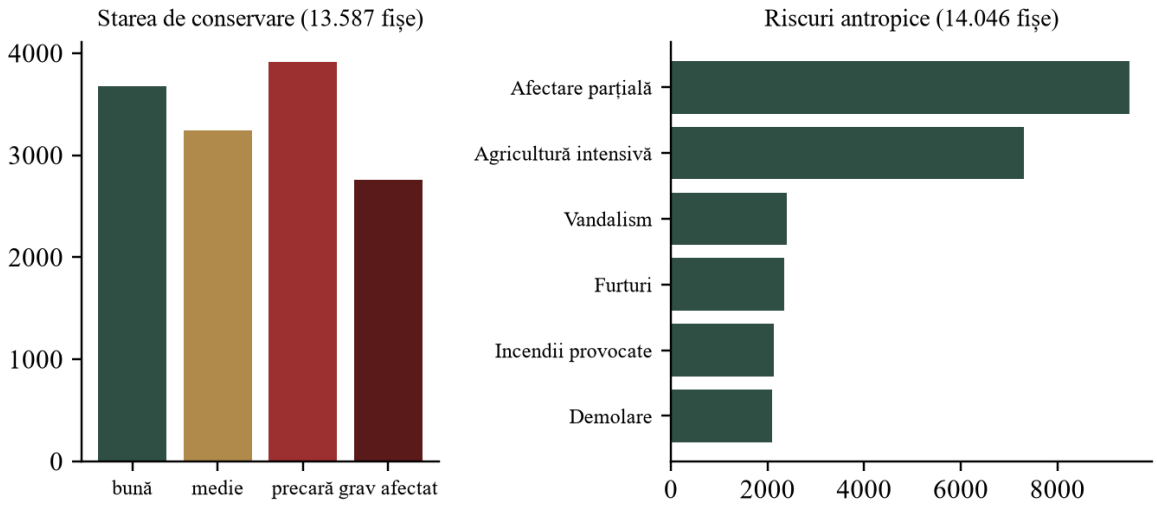

Figura 8. Starea de conservare declarată și cele mai frecvente riscuri antropice.

Riscurile antropice sunt declarate pentru 14.046 de situri. Cea mai frecventă mențiune este afectarea parțială (9.491 de situri), urmată de agricultura intensivă (7.306), vandalism (2.407), furturi (2.344), incendii provocate (2.127) și demolări (2.098). Gradul de risc, notat de la 1 la 5, este de 4 sau 5 în 54% dintre mențiuni. Riscurile naturale sunt declarate mult mai rar (3.002 situri); predomină animalele, inundațiile, incendiile și excesul de apă în sol.

Contextul juridic explică o parte din riscuri. Dintre cele 11.759 de situri cu regim de proprietate declarat, 83,1% sunt pe teren privat, 8,7% pe teren public și 7,6% în regim mixt. Dintre cele 15.721 de situri cu utilizarea terenului declarată, 76,2% sunt în teren agricol, 11,9% în intravilan, 10,8% în pășune și doar 6,5% în pădure. Un sit arheologic tipic din RAN este, așadar, o suprafață de câteva mii de metri pătrați într-un ogor privat, arat anual, fără delimitare cadastrală, fără fotografie și fără descriere.

4.10. Delimitarea siturilor

Serviciul cartografic conține 16.555 de poligoane de delimitare, care acoperă 16.177 de situri, adică 55,7% din registru. Suprafața mediană a unui poligon este de 0,46 ha. Suprafața declarată în fișă, citibilă pentru 10.772 de situri, are o mediană de 0,5 ha. Distribuția ei este foarte largă: 2.281 de situri au sub 0,1 ha, iar 71 depășesc 100 ha.

Am comparat suprafața poligonului cu cea declarată în fișă pentru 8.257 de situri care le au pe amândouă. Raportul median este 0,97, iar la 79% dintre situri cele două valori diferă de cel mult două ori. La 10,3%, însă, ele diferă de peste zece ori. Două poligoane sunt evident greșite: cel al sitului 60428.42 din Constanța măsoară aproximativ 19.089 km², iar cel al sitului 161240.01 din Tulcea, 9.161 km². Fiecare depășește suprafața județului său. Câmpul „Sursa” al acestor poligoane afișează o cale de fișier de pe un server intern al instituției, informație care nu ar trebui să fie publică.

4.11. Legăturile cu restul sistemului

Un registru național valorează cât legăturile lui cu celelalte surse: bibliografia, rapoartele de cercetare, lista monumentelor, muzeele. Aici datele arată o imagine de ansamblu bună și un conținut slab.

Bibliografia. Aproape toate fișele (99,5%) au cel puțin o trimitere bibliografică, cu o mediană de două. Am citit integral fișele unui eșantion aleatoriu de 400 de situri, ca să vedem ce conțin aceste trimiteri. Doar 202 fișe (50,5%) citează cel puțin o publicație, un repertoriu sau un raport. Alte 153 (38,3%) citesc exclusiv surse administrative: fișa de sit însăși, ordinul de aprobare a Listei Monumentelor Istorice, proiectul LMI din 1991 sau studiul istoric al unui plan urbanistic. Alte 43 au trimiteri fără tip declarat, iar 2 nu au niciuna. Prin urmare, pentru aproximativ două situri din cinci, „bibliografia" este de fapt o trimitere la un act administrativ, nu la o cercetare.

Cronica cercetărilor. Doar 1.926 de situri (6,6%) au o trimitere la Cronica cercetărilor arheologice. Stratul cartografic al Cronicii din serviciul INP are 5.716 puncte, din 1994 până în 2020. Dintre cele 1.104 localități ale Cronicii, doar 8 nu au niciun sit în RAN. Legătura există, deci, la nivel de localitate, dar nu la nivel de fișă.

Lista Monumentelor Istorice. Doar 2.963 de situri (10,2%) au cel puțin o componentă legată de un cod LMI. Sunt siturile care beneficiază de protecția juridică mai strictă a monumentelor istorice. Restul de aproape 90% sunt protejate doar prin înscrierea în RAN, a cărei putere juridică este, cum am văzut, limitată.

Vechiul Repertoriu Arheologic al României. Fondul RAR, publicat ca strat separat, are 7.351 de puncte în 1.967 de localități. Pentru 366 dintre aceste localități, cu 940 de înregistrări RAR, RAN nu conține niciun sit. Este informație culeasă de arheologi în anii 1950, deja digitizată, care nu a fost transferată în registrul național.

Siturile de patrimoniu mondial. Doar 9 fișe au completat câmpul UNESCO, iar 345 sunt marcate ca aparținând frontierei romane (LIMES).

4.12. Secolele IV-X în registru

Perioada dintre retragerea aureliană și formarea statelor medievale este cea mai disputată din istoriografia românească, așa că merită o privire separată. RAN conține 3.741 de situri cu componente etichetate „epoca migrațiilor" sau „evul mediu timpuriu": 2.097 de situri pentru prima etichetă și 2.064 pentru a doua. Tipurile dominante sunt așezările (2.986 de componente, la care se adaugă 242 de așezări civile și 180 de așezări deschise), urmate de necropole (290 plus încă circa 55 de necropole plane și de inhumație). Fortificațiile sunt rare (76), iar bisericile apar la 26 de componente, din care o parte aparțin, de fapt, secolelor XI-XIV.

Distribuția pe provincii este foarte inegală. Muntenia are 858 de situri cu componente din „epoca migrațiilor" și 762 din „evul mediu timpuriu". Moldova are 608 și 218, Transilvania 432 și 389, Banatul 65 și 265, Oltenia 36 și 67, iar Dobrogea 7 și 210. Altitudinea mediană a acestor componente este de 120 m pentru epoca migrațiilor și de 88 m pentru evul mediu

timpuriu. Peste 800 m se află 0,1% și, respectiv, 0,6% dintre ele. Interpretarea acestor cifre este discutată în capitolul 8.

5. Comparația europeană

Compararea registrelor naționale cere prudență, pentru că fiecare țară numără altceva. Unele numără situri, altele „entități" (un sit cu trei faze devine trei înregistrări), altele doar monumentele clasate prin lege. Tabelul 4 reunește cifrele pe care le-am putut verifica în surse oficiale sau academice și precizează, pentru fiecare, ce anume se numără.

Tabelul 4. Registrele naționale ale siturilor arheologice. Surse: pentru Bulgaria, Kecheva 2024; Cehia, Mařík și NPÚ; Ungaria, Biblioteca Parlamentului, 2014; Austria, BDA 2023; Franța, răspunsul ministerial din 2016; Polonia, Solecki și Smereczyńska 2023; Danemarca, Slots- og Kulturstyrelsen 2018; Serbia, Institutul Republican pentru Protecția Monumentelor; Slovacia, Legea 49/2002. Detaliile în notele textului.

Țara	Registrul	Înregistrări	Ce se numără	km²	La 100 km²
România	RAN (INP)	29.052 (2026)	situri	238.397	12,2
Bulgaria	AIS AKB (Institutul Național de Arheologie cu Muzeu, BAS)	peste 25.000 (2024)	situri	110.994	22,5
Cehia	SAS ČR (Institutul Național al Patrimoniului)	30.901 (după 2017)	areale cu descoperiri, inclusiv probabile	78.871	39,2
Ungaria	registrul central autentic al siturilor	57.381 (2014)	situri, toate protejate prin lege	93.030	61,7
Austria	Fundstellendatenbank, din 2020 HERIS (BDA)	aproape 80.000 (2020)	înregistrări de situri	83.879	95,4
Franța	Patriarche, harta arheologică națională	peste 532.000 (2016)	entități arheologice	543.940	97,8
Polonia	AZP, Archeologiczne Zdjęcie Polski (NID)	circa 470.000 (2018)	situri, din periegheză sistematică	312.696	150,3
Danemarca	Fund og Fortidsminder	circa 190.000 (2018)	descoperiri și situri	42.952	442
Serbia	Registrul central al bunurilor culturale imobile	203	doar situri clasate	77.474	nu se compară
Slovacia	CEANS (Institutul de Arheologie, SAV)	cifră nepublicată	situri	49.035	nu se compară

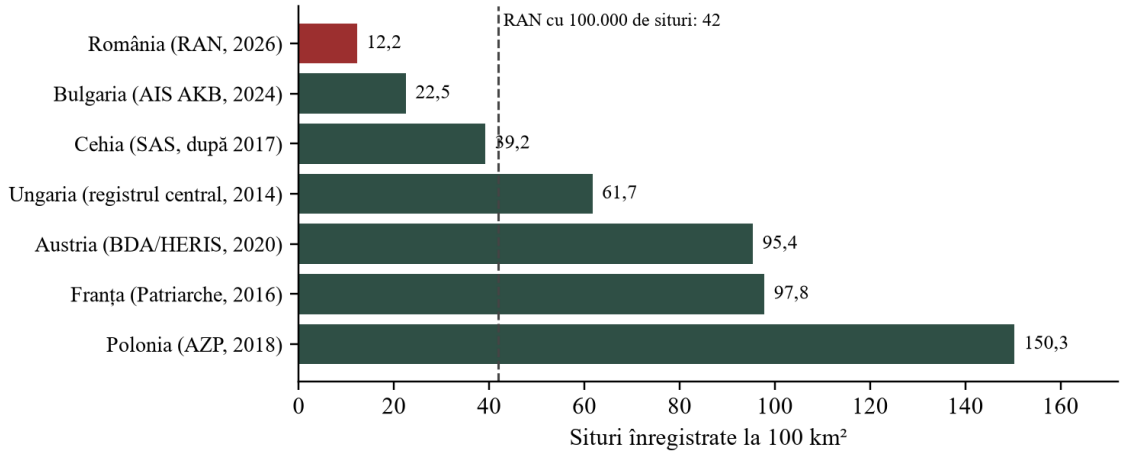

Figura 9. Densitatea siturilor înregistrate în registrele comparabile. Linia punctată arată densitatea pe care ar avea-o RAN cu 100.000 de situri, cifra minimă estimată în 2013 de Irina Oberländer-Târnoveanu.

Cu 12 situri la 100 km², România se află pe ultimul loc între registrele comparabile. Bulgaria, cu un sistem asemănător ca origine și metodă, are aproape dublu: peste 25.000 de situri înregistrate pe o suprafață de mai puțin de jumătate[26]. Cehia are de trei ori mai mult[27], Ungaria de cinci ori[28], iar Polonia de douăsprezece ori[29]. Chiar dacă am elimina toate diferențele de definiție, decalajul rămâne de un ordin de mărime față de sistemele mature.

Explicația nu este numărul arheologilor. Ancheta europeană *Discovering the Archaeologists of Europe* (2012-2014) a numărat 858 de arheologi în România, 1.004 în Polonia, 530 în Cehia, 224 în Slovacia, 1.219 în Austria și 453 în Danemarca[30]. Raportat la suprafață, România avea 3,6 arheologi la 1.000 km², mai mult decât Polonia (3,2). Totuși, registrul polonez are de 16 ori mai multe situri. Diferența ține de metodă, nu de oameni.

Polonia a lansat în 1978 un program național de periegheză sistematică, Archeologiczne Zdjęcie Polski, organizat pe foi de hartă. Echipe de arheologi au parcurs pe jos, metodic, terenurile arabile ale fiecărei foi și au înregistrat fiecare concentrare de material. În patru decenii, programul a acoperit aproximativ 90% din suprafața țării și a catalogat aproape 470.000 de situri[31]. Danemarca a făcut, între anii 1860 și 1920, o inventariere parohie cu parohie, iar astăzi are circa 190.000 de descoperiri și situri înregistrate, dintre care 33.000 de monumente protejate[32]. Franța a construit harta arheologică națională din inventarele regionale ale serviciilor de stat și o pune la dispoziția publicului cu niveluri de precizie diferite, pentru protecția siturilor[33]. Austria a pus în funcțiune baza de date a siturilor în 1995 și a migrat-o în 2020 într-un sistem nou, HERIS, care separă situl ca areal de fazele lui de folosire[34].

Ungaria oferă un model juridic interesant pentru România: registrul central este „autentic" (közhiteles), înscrierea unui sit îl pune automat sub protecție generală, iar fișa conține numerele parcelelor cadastrale atinse. Constructorii verifică parcelele printr-o interfață publică de căutare înainte de a cere autorizația[35]. Prin contrast, în RAN parcela cadastrală apare doar la 10,8% dintre situri.

---

[26]Nadezhda Kecheva, „The First Step towards FAIR-ness in Bulgarian Archaeology: the Archaeological Map of Bulgaria in ARIADNE and ARIADNEplus", *Internet Archaeology*, 67, 2024. Sistemul AIS AKB a fost creat în anii 1990; coordonatele au fost adăugate fiecărei fișe abia în 2013-2016, iar accesul rămâne autorizat, nu public.

[27]Jan Mařík, suport de curs, Universitatea Carolină din Praga (dl1.cuni.cz), și Národní památkový ústav, prezentarea SAS ČR/ISAD din 5.10.2021. Cifrele sunt 22.052 de areale în Boemia și 8.849 în Moravia.

[28]Biblioteca Parlamentului Ungariei, studiul tematic 2014/25 privind arheologia (cifră preluată din rezumatul publicat); Legea ungară nr. LXIV/2001 privind protecția patrimoniului cultural, § 11 și § 71 (njt.jog.gov.hu).

[29]Rafał Solecki, Patrycja Smereczyńska, „Attempts at spatial analyses of data from the Polish Archaeological Record", *Sprawozdania Archeologiczne*, 75/2, 2023, p. 37-50. Alte surse dau peste 500.000 de situri.

[30]Kenneth Aitchison et al., *Discovering the Archaeologists of Europe 2012-14: Transnational Report*, York, York Archaeological Trust, 2014, tabelul 1.

[31]Solecki, Smereczyńska, *Attempts at spatial analyses*.

[32]Slots- og Kulturstyrelsen, *Bevar guldet inden du graver*, Copenhaga, 2018.

[33]Assemblée nationale, răspunsul ministerial la întrebarea scrisă nr. 61257, *Journal officiel*, 13.09.2016.

[34]Bundesdenkmalamt, *Leitfaden Inventarisation Archäologie*, Viena, 2023.

[35]Legea ungară nr. LXIV/2001.

Serbia și Slovacia nu publică un număr al siturilor cunoscute. Serbia raportează doar 203 situri arheologice clasate ca bunuri culturale, din 2.658 de bunuri imobile[36]. Slovacia are prin lege un registru central al siturilor, ținut de Institutul de Arheologie al Academiei, dar nu publică totalul lui[37]. Așadar, o comparație directă cu aceste două țări nu este posibilă. Se poate spune doar că România nu este singura țară din regiune cu un registru incomplet, dar este una dintre puținele care îl publică integral, cu coordonate și licență deschisă. Acesta este un merit real al RAN și trebuie spus.

6. Carențe, greșeli și erori

Capitolele anterioare au descris registrul. Acest capitol adună, într-o singură listă, problemele identificate. Ele sunt grupate în patru clase: lipsuri de acoperire, lipsuri de conținut, erori și probleme de sistem.

6.1. Lipsuri de acoperire

Volumul. Registrul are 29.052 de situri, de trei-patru ori sub minimul estimat de chiar administratorii lui și de 3-12 ori sub registrele vecinilor central-europeni.

Teritoriul. Un număr de 570 de comune și orașe (16,6% din suprafață) nu au niciun sit, iar 1.077 nu au niciun sit localizat exact. La scara de 5 km, 58% din țară nu are niciun sit localizat exact.

Relieful. Zona de peste 800 m (15,7% din teritoriu) conține 0,8% dintre situri, iar zona de peste 500 m (28,9% din teritoriu) conține 6,3%. Muntele și pădurea sunt practic necercetate.

Regiunile. Densitatea variază de 25 de ori între județe (Tulcea 53, Suceava 2,1 situri la 100 km²), cu diferențe de 18 ori între județe vecine și asemănătoare geografic, cum sunt Botoșani și Suceava.

Fondurile vechi. Din cele 1.967 de localități documentate în vechiul Repertoriu Arheologic al României, 366 nu au niciun sit în RAN, deși fondul RAR are 940 de înregistrări pentru ele. Doar 40% din fișele RAR au fost digitizate. Cele 17 repertorii județene tipărite acoperă mai puțin de jumătate din țară.

6.2. Lipsuri de conținut

Descrieri și imagini. Doar 36,7% dintre fișe au descriere și cel mult 7,3% au fotografie (într-un eșantion aleatoriu de 400 de fișe, doar 4,8%). O fișă fără descriere și fără imagine nu permite nici verificarea, nici protecția efectivă a sitului.

[36]Republički zavod za zaštitu spomenika kulture, pagina „Nepokretna kulturna dobra” (heritage.gov.rs), consultată în octombrie 2026; Milica Šegan-Radonjić, Milica Tapavički-Ilić, „Digitisation and Data Management of Archaeological Heritage in Serbia (1991-2020)”, *Internet Archaeology*, 58, 2021.
[37]Legea slovacă nr. 49/2002 privind protecția fondului de monumente, § 41.

Starea sitului. Starea de conservare lipsește la 53% dintre situri, riscurile antropice la 52%, regimul de proprietate la 60%, parcela cadastrală la 89%.

Datarea. Un sfert dintre situri (23,0%) au numai componente de epocă necunoscută. Atribuirea culturală reală există la 35% dintre componente. Câmpul „Epoca” are 6.490 de formulări diferite.

Legăturile. Doar 6,6% dintre fișe trimit la Cronica cercetărilor arheologice, deși Cronica este definită drept sursa principală de actualizare a registrului[38]. Doar 2.963 de situri (10,2%) sunt legate de un cod LMI.

Informația îngropată. Unele informații esențiale există, dar numai în câmpuri text, unde nicio căutare structurată nu le găsește. Exemplul cel mai grăitor este Sucidava (Celei, județul Olt). Bazilica paleocreștină din secolul al VI-lea, unul dintre cele mai importante monumente creștine timpurii de la nord de Dunăre, nu apare ca structură separată. Ea este menționată doar în descrierea componentei „Cetate, epoca romană târzie” a sitului 125551.01. Cine caută în RAN „edificiu religios” din epoca romano-bizantină nu o găsește.

Descoperirile mobile majore. Donariul de la Biertan, cu inscripția „Ego Zenovius votum posui”, piesa cea mai citată în discuțiile despre creștinismul timpuriu din Transilvania, nu apare nicăieri în fișa sitului 144205.01, nici în descriere, nici în componente. Inscripția nu apare în tot registrul.

6.3. Erori

Localizări greșite. Douăsprezece situri marcate drept localizate exact cad la 15-187 km de județul din fișă (anexa 2). Alte 45 cad în județul vecin, aproape de limită.

Poligoane absurde. Două poligoane de delimitare depășesc suprafața județului lor (19.089 km² și 9.161 km²). La 10,3% dintre siturile comparabile, suprafața poligonului și cea din fișă diferă de peste zece ori.

Expunerea unor date interne. Câmpul „Sursa” al poligoanelor afișează căi de fișiere de pe un server intern al instituției. Separat, harta publică încarcă un fișier JavaScript care conține un jeton de acces la serviciul cartografic. Nu am folosit acest jeton, dar existența lui într-un fișier public este o problemă de securitate care trebuie semnalată administratorului.

Pierderi neexplicate. Registrul a scăzut de la 30.154 de situri (2023) la 29.052 (2026), fără o notă publică despre eliminări sau comasări.

6.4. Probleme de sistem

Puterea juridică. Legea nu prevede o procedură de înscriere oficială a unui sit pe baza unui dosar, așa că registrul are o putere juridică limitată[39]. Înscrierea depinde de ce trimit direcțiile județene și arheologii.

---

[38] Șandric, Streinu, Matei, *Preparing the Romanian National Archaeological Datasets*.

[39] Oberländer-Târnoveanu, *Patrimoniul arheologic național*.

Fluxul de date. Ministerul nu are un canal sistematic prin care datele cercetărilor să ajungă la INP. Procedura de transmitere era încă în lucru în 2023[40]. După 2005, ministerul și-a concentrat resursele pe Lista Monumentelor Istorice, iar RAN a ajuns să fie folosit mai ales „ca registru de acordat coduri de situri pentru autorizațiile de cercetare”[41].

Platforma. Baza de date a pornit în Microsoft Access, iar înlocuirea ei cu o platformă web modernă, de tipul Arches, era cerută încă din 2013[42]. Codurile se dau manual, ceea ce poate genera erori[43]. Registrul nu are un jurnal public al modificărilor și nici un identificator persistent pentru fiecare fișă.

Cronica. Stratul cartografic al Cronicii cercetărilor arheologice din serviciul INP conține 5.716 puncte și se oprește la anul 2020. Între 1994 și 2020, el înregistrează între 105 și 294 de puncte pe an, cu o tendință de scădere după 2011. Fără o Cronică actualizată și legată de registru, RAN nu poate crește automat din activitatea de teren, așa cum prevede regulamentul.

7. Sistemul din jurul registrului

RAN este doar o piesă a unui sistem mai larg, format din cercetarea de teren, arheologii care o fac, finanțarea, publicarea rezultatelor, muzeele care păstrează descoperirile și instituțiile care le protejează. Lacunele registrului sunt, în mare parte, simptomele acestui sistem.

7.1. De la cercetare la descărcare de sarcină

În anul 2000, din cercetările arheologice autorizate în România, 92,4% erau sistematice, adică săpături programate pe baza unor întrebări științifice. În 2006, ponderea lor scăzuse la 12,95%. Pe întreaga perioadă 2000-iulie 2014, cercetarea sistematică a reprezentat 25,46% din autorizații, iar cea preventivă și de salvare 74,54%[44].

Am prelungit seria până în 2026, interogând lista publică a cererilor de cercetare din sistemul ACERA pe ani și tipuri[45]. Rezultatul (figura 10) este clar. Cercetarea sistematică a rămas aproape constantă, la 105-150 de cereri pe an, din 2006 până astăzi. Cercetarea preventivă și supravegherea arheologică s-au triplat după 2017. În 2025 au existat 119 cereri de cercetare sistematică, 741 de cercetare preventivă și 1.029 de supraveghere. Cercetarea sistematică mai reprezintă astfel circa 6% din activitatea arheologică a țării.

[40]Șandric, Streinu, Matei, *Preparing the Romanian National Archaeological Datasets*.
[41]Oberländer-Târnoveanu, *Patrimoniul arheologic național*.
[42]Oberländer-Târnoveanu, *Patrimoniul arheologic național*.
[43]Streinu, Șandric, *The State of the Art*.
[44]Cătălin Borș, Paul Damian, *Discovering the Archaeologists of Romania 2012-14*, București, Muzeul Național de Istorie a României, 2014, tabelul 2, după datele sistemului de autorizare ACERA.
[45]Ministerul Culturii, INP, sistemul ACERA, „Listă cereri pentru cercetare” (arh.cimec.ro/ListCercetare.aspx), interogat pe ani și tipuri de cercetare la 15.10.2026. Lista conține cereri, nu numai autorizații emise; pentru 2017, numărul cererilor de cercetare sistematică (5) este evident incomplet și a fost omis din grafic.

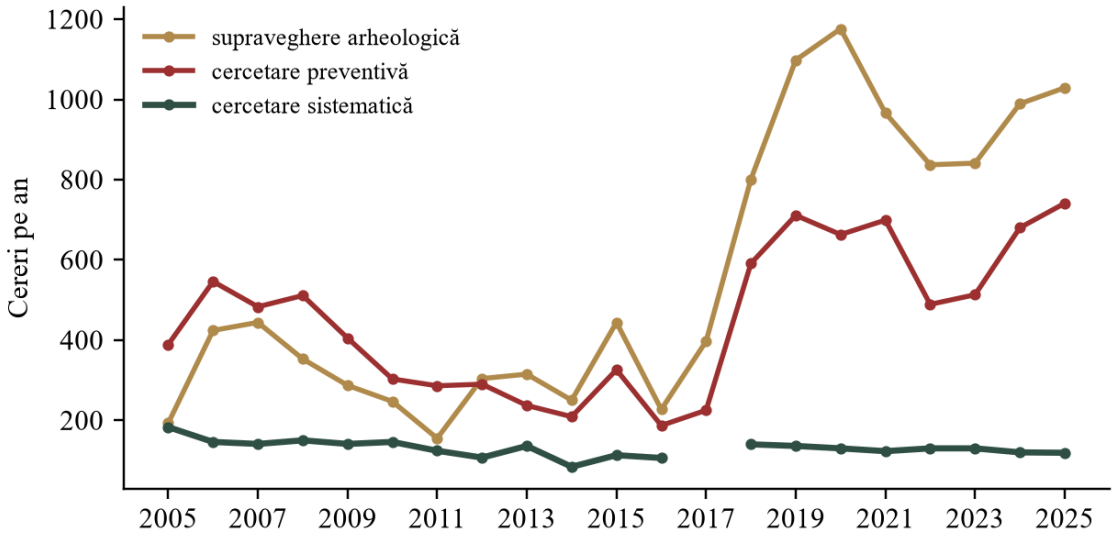

Figura 10. Cererile de cercetare arheologică pe tipuri, 2005-2025, după sistemul ACERA.

Cercetarea preventivă nu este, în sine, un rău. Fără ea, autostrăzile și conductele ar distruge situri fără nicio documentare. Problema este că a devenit aproape singura formă de cercetare, iar logica ei nu este una științifică. Andrei și Dana Măgureanu notează că, după OG 43/2000, arheologia preventivă a devenit activitatea dominantă, „cu arheologia programată/sistematică depășită", și că legea, conformă în principiu cu normele europene, „nu este aplicată corespunzător"[46]. Mihai Simion observă că cercetarea preventivă este văzută „mai degrabă ca un obstacol în calea dezvoltării infrastructurii", că România are o interpretare „ciudată" a principiului „dezvoltatorul plătește" și că nu există standarde generale de cost pentru cercetarea arheologică[47]. În 2025, editorialul Cronicii constata că arheologia funcționează după legi vechi de peste 25 de ani, scrise „atunci când aveam poate doar un sfert din proiectele care sunt astăzi", și că unii colegi consideră că scopul unei săpături este „descărcarea de sarcină arheologică și nu cercetarea științifică"[48].

7.2. Oamenii

Registrul arheologilor conține astăzi 1.073 de persoane: 414 experți, 288 de specialiști și 371 de debutanți[49]. Registrul este însă cumulativ: în 2014, ancheta DISCO a constatat că o parte dintre cei înscriși se pensionaseră sau decedaseră și că doar jumătate erau activi în teren. Numărul arheologilor activi era estimat atunci la 450-500[50]. În 2014, doar 17 direcții județene de cultură aveau un arheolog angajat, iar un arheolog al unei direcții regionale câștiga sub 250

[46]Andrei Măgureanu, Dana Măgureanu, „Preventive Archaeology in Romania between Negotiation and Myth", în Predrag Novaković et al. (ed.), *Recent Developments in Preventive Archaeology in Europe*, Ljubljana, Založba Univerze v Ljubljani, 2017, p. 257-270, p. 257 și 260.
[47]Mihai Simion, „Motorways and Archaeology", în Predrag Novaković et al. (ed.), *Recent Developments in Preventive Archaeology in Europe*, Ljubljana, Založba Univerze v Ljubljani, 2017, p. 271-280, p. 271, 277-278.
[48]Dan Aparaschivei, cuvânt înainte la *Cronica cercetărilor arheologice din România. Campania 2024*, București, INP, 2025, p. 7-8.
[49]Registrul arheologilor (arh.cimec.ro/RegistruArheologi.aspx), consultat la 15.10.2026.
[50]Borș, Damian, *Discovering the Archaeologists of Romania*, p. 35.

de euro pe lună[51]. Editorialul Cronicii din 2025 numește lipsa de arheologi „poate, cea mai importantă" problemă a domeniului[52].

7.3. Banii

Ministerul Culturii finanțează doar cercetarea sistematică; cercetarea preventivă este plătită de investitori. Până în 2014, finanțarea ministerului a scăzut constant, până la zero[53]. Programul național de finanțare a cercetării sistematice a avut apoi bugete de 1.000.000 de lei pe an în 2018 și 2019, 700.000 de lei în 2020 și 2021 și 1.600.000 de lei în 2026, împărțite în granturi de 20.000-50.000 de lei pe sit[54]. Raportat la cele circa 120-130 de cercetări sistematice anuale, rezultă în medie mai puțin de 10.000 de lei, adică circa 2.000 de euro, pe sit și pe an. Cu o asemenea sumă se poate plăti cel mult o campanie scurtă. Nu se pot plăti analize de laborator, datări radiocarbon, prelucrarea materialului sau publicarea monografiei.

7.4. Publicarea și arhivele

Cronica cercetărilor arheologice pentru campania 2024 cuprinde 195 de rapoarte: 78 de cercetări sistematice, 78 de cercetări preventive și 39 de evaluări de teren[55]. În același an, sistemul ACERA înregistrează 120 de cereri de cercetare sistematică, 680 de cercetare preventivă și 989 de supraveghere. Așadar, aproximativ două treimi dintre cercetările sistematice și circa una din zece cercetări preventive devin vizibile public prin Cronică. Restul rapoartelor există, în principiu, în arhivele direcțiilor și ale ministerului, dar nu sunt accesibile cercetătorilor într-o formă organizată. Un raport preventiv nepublicat este, pentru istoric, aproape echivalent cu un sit nesăpat.

7.5. Muzeele și descoperirile

Descoperirile arheologice ajung în depozitele muzeelor, unde evidența este la rândul ei incompletă. Un audit al Curții de Conturi pentru 2023-2024 a constatat că aproximativ 97% din bunurile culturale mobile deținute de Ministerul Culturii și de instituțiile subordonate nu sunt clasate și că nu există o evidență tehnico-operativă centralizată și actualizată[56]. Baza de date publică a bunurilor mobile clasate conține circa 22.000 de piese arheologice și 25.000 de piese numismatice[57]. Între registrul siturilor și registrul obiectelor nu există o legătură sistematică. Cazul donariului de la Biertan, celebru ca obiect, dar absent din fișa sitului, arată ce înseamnă această ruptură.

---

[51]Măgureanu, Măgureanu, *Preventive Archaeology in Romania*, p. 262-263, după Borș și Damian 2014.
[52]Aparaschivei, *Cuvânt înainte*.
[53]Borș, Damian, *Discovering the Archaeologists of Romania*, p. 19.
[54]Ministerul Culturii, Programul național de finanțare a cercetării arheologice sistematice, listele de rezultate 2018-2025 și anunțul pentru 2026 (cultura.ro).
[55]Aparaschivei, *Cuvânt înainte*, și cuprinsul volumului.
[56]Curtea de Conturi, auditul Ministerului Culturii pentru 2023-2024, citat după AGERPRES, 05.08.2025.
[57]INP, baza de date „Bunuri culturale mobile clasate" (clasate.cimec.ro), consultată în octombrie 2026.

7.6. Distrugerea

În același timp, siturile se pierd. Fișele RAN declară riscuri de furt la 2.344 de situri și de vandalism la 2.407. Un studiu din 2025, bazat pe analiza a 210 dosare penale, arată că peste 14.200 de artefacte au fost recuperate. Doar din zona Sarmizegetusei Regia au fost furate 97,5 kg de obiecte de aur și 40 kg de argint, iar rata de recuperare este de doar 23,5%[58]. Editorialul Cronicii din 2025 constată că distrugerea patrimoniului, „parcă mai intensă ca niciodată", este tratată cu indulgență de instanțe[59]. Proiectul Codului patrimoniului cultural din 2022 prevedea incriminarea folosirii neautorizate a detectoarelor de metale și infracțiunea de „braconaj arheologic"[60], dar Codul nu a fost adoptat.

8. Ce nu putem afirma pe baza registrului

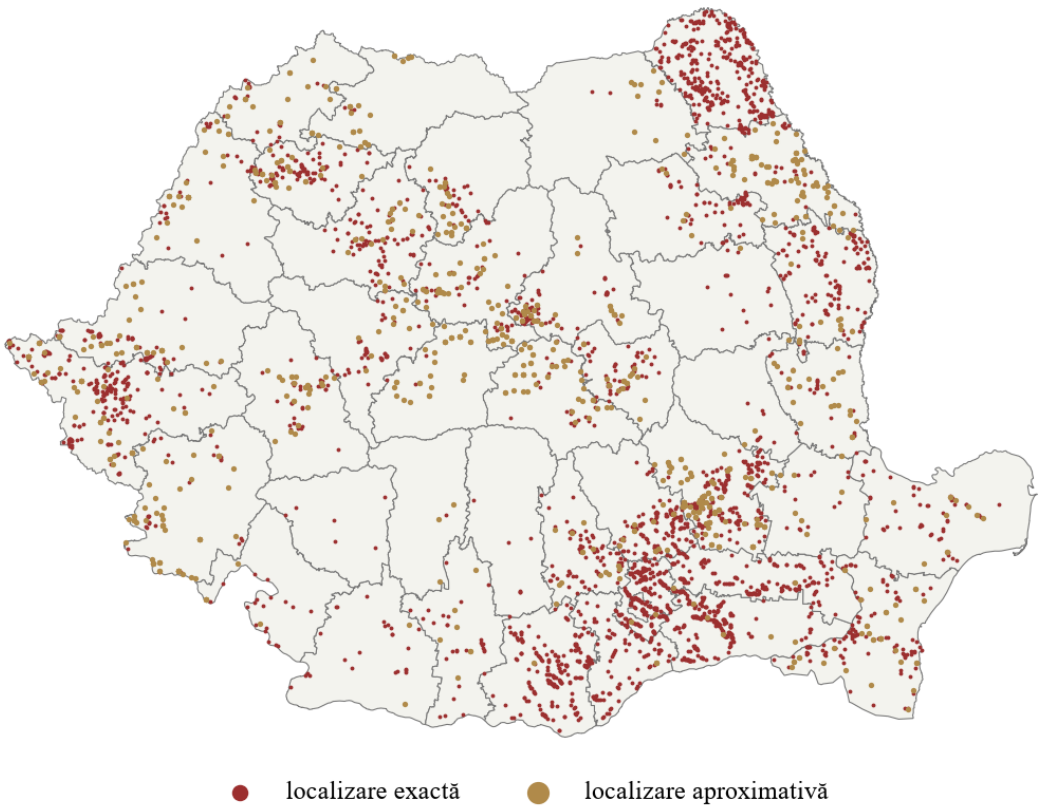
Ajungem la întrebarea centrală a studiului. Ce se poate spune, pe baza acestor date, despre marile teme ale istoriei vechi și medievale a spațiului românesc: Antichitatea, retragerea aureliană, așa-numitul „mileniu întunecat", continuitatea, creștinarea, formarea poporului român? Răspunsul pornește de la o distincție elementară de metodă: o hartă a descoperirilor nu este o hartă a trecutului, ci o hartă a cercetării.

8.1. Registrul arată unde s-a căutat

Capitolul 4 a arătat că densitatea siturilor variază de 25 de ori între județe și de 18 ori între două județe vecine, fără vreo explicație geografică. Ea urmează, în schimb, istoria cercetării: județele cu repertorii publicate și cu arheologi care au colaborat cu RAN (Botoșani, Teleorman, Prahova, Călărași, Tulcea) au registre dense, iar cele fără asemenea inițiative (Suceava, Bacău, Vâlcea, Argeș) au registre aproape goale. Altitudinea confirmă diagnosticul: muntele, aproape o șesime din țară, are sub 1% dintre situri.

Harta 3 arată același lucru pentru secolele IV-X. Cele 3.741 de situri cu componente din această perioadă formează câteva aglomerări foarte dense: Bucureștiul și Ilfovul, Buzăul și Prahova, Botoșanii, câmpia din Teleorman și Călărași, Banatul de câmpie. Între ele se întind zone aproape goale. Pe 1.000 km², Bucureștiul are 171 de asemenea situri, Ilfovul 99, Botoșanii 65 și Buzăul 48. În schimb, Vâlcea are 0,7, Argeșul 1,0, Gorjul 1,1, Suceava 1,9, iar Bacăul 2,4.

[58]Cristian Găzdac, Claudiu Purdea, „Numismatics and Forensics: Operation Dacian Gold. The Hoard Grădiștea de Munte, «Timișoara Airport»", *Journal of Ancient History and Archaeology*, 12/3, 2025.
[59]Aparaschivei, *Cuvânt înainte*.
[60]Proiectul de lege privind Codul patrimoniului cultural, publicat pentru consultare în februarie 2022 (sgglegis.gov.ro).

Harta 3. Siturile cu componente din secolele IV-X („epoca migrațiilor” și „evul mediu timpuriu”), după localizare.

Ar fi o eroare gravă să citim această hartă ca pe o hartă a populației. Aglomerările se suprapun peste zonele în care au lucrat centre de cercetare active: Bucureștiul, cu institutele și muzeele sale, sau județele în care arheologii locali au colaborat sistematic cu RAN, între care administratorii registrului numesc explicit Botoșani, Prahova, Călărași și Teleorman[61]. Golurile se suprapun peste zonele în care nu a existat un asemenea program. Subcarpații Olteniei și Munteniei, adică Vâlcea, Argeș și Gorj, au împreună 17 situri din secolele IV-X. Tocmai această zonă de dealuri și depresiuni a fost propusă adesea de istoriografie drept una dintre vetrele de continuitate ale populației romanice. Lipsa siturilor nu infirmă ipoteza. Arată doar că nimeni nu a verificat-o sistematic în teren.

8.2. Absența dovezilor nu este dovada absenței

Principiul este vechi, dar în istoriografia românească a fost încălcat în ambele direcții. Teza imigrațională, formulată în secolul al XIX-lea de Robert Roesler, se sprijinea în bună măsură pe tăcerea izvoarelor scrise despre o populație romanică la nord de Dunăre după 271. Pe de altă parte, o parte a istoriografiei naționale a construit dovada continuității pe atribuirea etnică a descoperirilor: tot ce ținea de tradiția romană era atribuit „daco-romanilor”. Gheorghe Alexandru Niculescu a arătat că întreaga construcție arheologică a continuității populației locale

[61] Oberländer-Târnoveanu, *Patrimoniul arheologic național*.

se baza pe atribuirea a tot ce aparține tradiției romane „daco-romanilor”[62]. Florin Curta a arătat, la rândul lui, cum interpretarea descoperirilor considerate slave s-a schimbat după nevoile momentului politic[63].

Datele RAN nu pot rezolva această dispută, din trei motive. Primul este acoperirea: o hartă care nu include munții, subcarpații, pădurile și o treime din comune nu poate dovedi nici prezența, nici absența unei populații în aceste zone. Al doilea este vizibilitatea arheologică. Comunitățile de păstori, construcțiile din lemn și ceramica modestă lasă urme slabe, care se găsesc greu prin periegheză pe ogoare. Tocmai acestea sunt urmele pe care le-ar lăsa, după teza continuității, o populație romanică retrasă în zone înalte și împădurite. Al treilea este datarea și atribuirea: câmpul „Epoca” are 866 de formulări doar pentru secolele IV-X, eticheta „medieval timpuriu” acoperă în multe fișe secole foarte diferite, iar atribuirea culturală reală lipsește la două treimi dintre componente.

Așadar, registrul permite o singură afirmație factuală solidă despre perioada respectivă: locuirea umană în secolele IV-X este atestată în toate cele 42 de județe, în 3.741 de situri, deci teritoriul nu a fost un spațiu gol. Cine au fost locuitorii, ce limbă vorbeau, cum se raportau la Imperiu și la populațiile migratoare: la aceste întrebări registrul nu poate răspunde. Ele cer studii de detaliu pe materialul arheologic publicat integral, pe izvoarele scrise, pe lingvistică și, din ce în ce mai mult, pe analize genetice.

8.3. Creștinarea

Pentru creștinismul timpuriu, situația este și mai fragilă. Cele mai importante mărturii nu apar în registru acolo unde ar trebui. Bazilica din secolul al VI-lea de la Sucidava este pomenită doar într-un câmp de text al unei componente. Donariul de la Biertan, cu inscripția lui Zenovius, nu apare deloc. O căutare după termeni creștini (biserică, bazilică, cruce, creștin) în componentele datate în secolele IV-X și în epoca romană târzie găsește 76 de situri. Multe dintre ele sunt însă rezultate false: biserici medievale sau moderne de pe același sit, nu mărturii ale creștinismului timpuriu. O hartă a creștinării făcută din RAN ar fi, prin urmare, o hartă a modului de completare a fișelor. Corpusul descoperirilor paleocreștine trebuie construit din literatura de specialitate și din inventarele muzeelor, iar abia apoi legat de registru.

8.4. Antichitatea

Chiar și pentru epoca romană, cea mai bine reprezentată în registru după epoca bronzului, distribuția reflectă cercetarea. Dobrogea are 1.586 de situri cu componente romane, Transilvania 1.740, iar Moldova, aflată în afara provinciei, 165. Diferențele sunt istorice, dar și metodologice. În Dobrogea, siturile din secolele IV-VII sunt trecute, de regulă, la epoca romană (romano-bizantină), nu la „epoca migrațiilor”, ceea ce explică de ce provincia are doar 7 situri

[62]Gheorghe Alexandru Niculescu, „Archaeology, Nationalism and «The History of the Romanians» (2001)”, *Dacia*, N.S., 48-49, 2004-2005, p. 118.
[63]Florin Curta, „Pots, Slavs and «Imagined Communities»: Slavic Archaeologies and the History of the Early Slavs”, *European Journal of Archaeology*, 4/3, 2001, p. 367-384, p. 373-375.

la această etichetă. Fără o datare în secole, comparabilă între regiuni, o statistică pe „epoci" amestecă realități foarte diferite. Pentru epoca dacică, aceeași logică se aplică cetăților din munți: puținele situri montane din registru sunt tocmai cele spectaculoase și deja cunoscute. Studiul recent al Aurorei Petan, care folosește modelul digital LiDAR publicat de ANCPI pentru județul Hunedoara, arată cât de mult se poate schimba imaginea unui sit cunoscut atunci când se folosesc metode noi[64].

8.5. Concluzia metodologică

Registrul arheologic național este o piesă dintr-un sistem complex, care cuprinde cercetarea de teren, inventarele, arhivele, muzeele și institutele. Am arătat că această piesă are lacune mari de acoperire și de conținut. Am arătat și că sistemul care o alimentează funcționează astăzi aproape exclusiv prin cercetarea preventivă impusă de construcții, cu puțini arheologi, cu fonduri simbolice pentru cercetarea sistematică și cu o rată mică de publicare. În aceste condiții, nicio extrapolare de la ce s-a găsit până acum la ce s-a întâmplat în istorie nu poate fi socotită definitivă.

Asta nu înseamnă că istoria acestor secole nu poate fi scrisă. Înseamnă că trebuie scrisă cu modestia pe care o impun datele. Concluziile trebuie formulate condiționat, iar golurile cercetării trebuie spuse explicit. Nicio teză, oricât de dragă, nu poate fi declarată dovedită pe o bază documentară care acoperă 42% din teritoriu la scara unui sat și sub 1% din munte. Patriotismul autentic al unui istoric nu constă în a apăra o teză cu adjective, ci în a cere și a face cercetarea care ar putea să o confirme sau să o infirme.

9. Ce putem învăța din sistemele altora

Comparația din capitolul 5 sugerează că nu există un singur model bun, ci câteva soluții care au funcționat în contexte diferite. Pentru România, șase dintre ele sunt relevante.

Periegheza sistematică pe foi de hartă (Polonia). AZP a pornit în 1978, într-o țară cu resurse modeste, și a funcționat pe baza unei idei simple: teritoriul este împărțit în foi, fiecare foaie este parcursă metodic, iar rezultatul se predă într-un format unic. Patru decenii de muncă au produs un registru de 470.000 de situri și o acoperire de circa 90% a țării[65]. Lecția: un registru complet nu se obține din săpăturile întâmplătoare, ci dintr-un program de teren care își propune explicit să acopere tot teritoriul.

Registrul cu efect juridic (Ungaria). Înscrierea unui sit în registrul central îl protejează automat, iar fișa conține parcelele cadastrale. Constructorul verifică parcela înainte de a cere autorizația, printr-o interfață publică[66]. Lecția: registrul trebuie legat de cadastru și de autorizarea construcțiilor, altfel rămâne un instrument de documentare fără consecințe.

---

[64] Aurora Petan, studiul despre cetatea dacică de la Cucuiș-Dealul Golu în lumina datelor LiDAR, *Cercetări Arheologice*, 31/1, 2024.

[65] Solecki, Smereczyńska, *Attempts at spatial analyses*.

[66] Legea ungară nr. LXIV/2001.

Situl ca areal, faza ca înregistrare separată (Austria). Baza HERIS distinge locul descoperirii, cu limitele lui, de fazele de folosire ale acelui loc[67]. RAN face, în principiu, același lucru prin componente, dar fără un vocabular controlat pentru epoci. Lecția: un vocabular închis pentru epoci și tipuri este condiția oricărei statistici serioase.

Accesul public graduat (Franța, Danemarca). Harta arheologică franceză este consultabilă de oricine, dar cu niveluri de precizie diferite, pentru a nu expune siturile jefuitorilor[68]. RAN publică deja coordonatele exacte, ceea ce este bun pentru cercetare și planificare, dar riscant pentru siturile vulnerabile la detectoriștii neautorizați. Lecția: precizia publică trebuie stabilită pe categorii de risc, nu uniform.

Înregistrarea intervențiilor, nu doar a siturilor (Cehia). Harta arheologică a Republicii Cehe (AMČR), lansată în 2017, înregistrează fiecare intervenție arheologică și fiecare proiect cu un identificator persistent[69]. Lecția: dacă fiecare săpătură, preventivă sau sistematică, primește un identificator și o fișă digitală obligatorie, registrul siturilor se actualizează din aceste fișe aproape automat.

Interoperabilitatea europeană (Bulgaria, România). Atât RAN, cât și harta arheologică a Bulgariei au fost conectate la infrastructura europeană ARIADNEplus. România a contribuit cu circa 18.277 de fișe de sit și 4.021 de rapoarte[70]. Lecția: experiența tehnică există deja în INP. Ce lipsește nu este competența, ci un program susținut și finanțat constant.

10. Zece propuneri

Propunerile de mai jos pornesc de la datele prezentate și sunt ordonate de la cele care cer o decizie administrativă la cele care cer un program pe termen lung. Fiecare are un indicator măsurabil, ca rezultatul să poată fi verificat peste câțiva ani cu aceeași metodă folosită în acest studiu.

1. Un program național de prierighează sistematică. Teritoriul trebuie împărțit pe foi de hartă, iar fiecare foaie trebuie parcursă metodic de echipe ale universităților, muzeelor și institutelor, cu studenți în practică de teren și cu un format unic de predare a datelor. Prioritatea o au cele 570 de unități administrative fără niciun sit și zona de peste 500 m. *Indicator:* ponderea pătratelor de 5 km cu cel puțin un sit localizat exact, astăzi 41,9%.

2. Teledetecția pentru munte și pădure. În zonele împădurite, periegheza nu vede nimic. Datele LiDAR deja produse de instituțiile statului pentru alte scopuri, acolo unde există, trebuie puse la dispoziția arheologilor, iar pentru restul zonelor montane trebuie achiziționate. Rezultatele trebuie verificate în teren. *Indicator:* ponderea siturilor peste 800 m, astăzi 0,8%, față de 15,7% din teritoriu.

---

[67]BDA, *Leitfaden*.
[68]Assemblée nationale, întrebarea nr. 61257.
[69]Mařík; NPÚ, *loc. cit.*.
[70]Șandric, Streinu, Matei, *Preparing the Romanian National Archaeological Datasets*; Kecheva, *The First Step*.

3. Recuperarea fondurilor vechi. Trebuie digitizate restul de 60% din fișele Repertoriului Arheologic al României, cele 17 repertorii județene tipărite și arhivele de teren ale muzeelor. Prioritatea o au cele 366 de localități care apar în RAR, dar nu și în RAN. *Indicator:* numărul localităților RAR fără sit în RAN, astăzi 366.

4. Efect juridic și legătură cu cadastrul. Legea trebuie să prevadă o procedură de înscriere a unui sit pe baza unui dosar, cu efect de protecție din momentul înscrierii, după modelul ungar. Parcela cadastrală trebuie să devină câmp obligatoriu, iar siturile trebuie să apară automat în certificatul de urbanism al parcelelor atinse. *Indicator:* ponderea siturilor cu parcelă cadastrală, astăzi 10,8%.

5. Transmiterea automată a datelor din teren. Orice cercetare, preventivă sau sistematică, trebuie să predea către INP, într-un termen fix și într-un formular digital standard, fișa sitului, poligonul și raportul. Certificatul de descărcare de sarcină nu ar trebui eliberat înainte de confirmarea acestei predări. *Indicator:* timpul mediu între cercetare și apariția ei în RAN.

6. O platformă nouă, deschisă și verificabilă. Baza de date trebuie migrată pe o platformă web modernă, de pildă Arches, sistem open-source creat pentru inventarele de patrimoniu. Fiecare fișă trebuie să aibă un identificator persistent și un jurnal public al modificărilor, iar datele trebuie oferite printr-o interfață de programare documentată. Platforma trebuie să facă verificări automate la introducere: punctul cade în județul declarat, poligonul este compatibil cu suprafața, epoca aparține vocabularului controlat. *Indicator:* numărul erorilor de tipul celor din anexa 2, astăzi 12.

7. Curățarea datelor existente și un raport anual public. Trebuie corectate erorile semnalate în acest studiu: localizările greșite, poligoanele absurde, căile interne expuse. Cele 6.490 de formulări ale epocii trebuie normalizate, iar cele 7.421 de situri puse aproximativ trebuie localizate, pe rând. INP ar trebui să publice în fiecare an un raport de stare al registrului, cu indicatorii din acest studiu. *Indicator:* ponderea fișelor cu descriere, astăzi 36,7%, și cu fotografie, astăzi cel mult 7,3%.

8. Cronica și publicarea rezultatelor. Cronica cercetărilor arheologice trebuie reluată ca bază de date anuală, completă și legată de RAN prin cod. Orice săpătură, inclusiv cea preventivă, ar trebui să aibă obligația unui raport preliminar public într-un an și a unui raport final într-un termen stabilit prin lege. Rapoartele preventive trebuie depuse într-un arhiv digital deschis cercetătorilor. *Indicator:* ponderea fișelor RAN cu trimitere la Cronică, astăzi 6,6%.

9. Legătura dintre sit, obiect și muzeu. Fiecare lot de materiale din depozitele muzeelor trebuie să poarte codul RAN al sitului din care provine, iar descoperirile majore trebuie să apară în fișa sitului, nu doar în inventarul muzeului. Trebuie finanțat un program de prelucrare a materialelor din săpăturile vechi nepublicate, de pildă prin teze de doctorat și granturi dedicate. *Indicator:* numărul siturilor ale căror descoperiri principale sunt menționate în fișă (cazurile Biertan și Sucidava arată că astăzi ele lipsesc tocmai acolo unde contează mai mult).

10. Cercetare pe probleme, nu doar pe trasee de autostradă. Statul trebuie să finanțeze, multianual și competitiv, programe de cercetare sistematică pe marile întrebări deschise: locuirea din secolele IV-X, zona montană și subcarpatică, creștinismul timpuriu, raportul dintre populațiile sedentare și cele migratoare. Ca să nu rămână în afara sistemului descoperirile întâmplătoare, este nevoie și de un mecanism de raportare voluntară pentru descoperitori, după modelul schemei britanice a antichităților portabile. *Indicator:* ponderea siturilor noi provenite din cercetare sistematică față de cercetarea preventivă.

11. Concluzii

Repertoriul Arheologic Național este o realizare reală. Din circa 4.000 de fișe în 1999, el a ajuns la 29.052 de situri, publicate integral, cu coordonate, sub licență deschisă, conectate la infrastructura europeană ARIADNEplus. Puține țări din regiune oferă atât de mult public. Fișele sunt actualizate continuu, iar o mare parte a muncii a fost făcută voluntar de arheologi din muzee și institute.

Analiza integrală a conținutului său arată, totodată, limite care nu pot fi ignorate. Registrul are de trei până la douăsprezece ori mai puține situri decât registrele comparabile din Europa Centrală și cel puțin de trei ori mai puține decât estimează chiar administratorii lui. Un sfert dintre situri sunt puse aproximativ, în centrul satelor. O treime dintre comune nu au niciun sit localizat exact, iar muntele este practic absent. Două treimi dintre fișe nu au descriere, aproape nicio fișă nu are fotografie, iar pentru două situri din cinci bibliografia este doar administrativă. Datarea este exprimată în 6.490 de formulări libere, iar descoperirile majore lipsesc tocmai din fișele în care ar trebui să apară.

Aceste lipsuri nu sunt vina unei instituții, ci a unui sistem. Cercetarea sistematică a scăzut de la peste 90% din activitatea arheologică în 2000 la circa 6% astăzi. Ea are la dispoziție în medie mai puțin de 10.000 de lei pe sit și pe an, iar arheologii activi sunt câteva sute. Rapoartele preventive rămân în mare parte nepublicate, iar 97% din bunurile mobile ale muzeelor nu sunt clasate. Registrul reflectă fidel această realitate: crește acolo unde se construiește și rămâne gol acolo unde nimeni nu a avut motive să caute.

Concluzia principală a studiului este, de aceea, una de metodă. Pe baza a ceea ce s-a găsit și s-a înregistrat până acum, nu se pot da verdicte definitive despre Antichitatea târzie, despre așa-numitul „mileniu întunecat”, despre continuitate, creștinare sau formarea poporului român. Nu se pot da nici în favoarea unei teze, nici împotriva ei. Singura afirmație pe care datele o susțin solid este că locuirea în secolele IV-X este atestată pe tot teritoriul țării. Restul rămâne de cercetat.

Cele zece propuneri din capitolul 10 nu cer o reformă imposibilă. Ele cer un program de teren care să acopere sistematic teritoriul, un registru legat de cadastru și de autorizarea construcțiilor, o platformă care să verifice datele la introducere și o finanțare stabilă pentru cercetarea pe probleme științifice. Polonia a făcut acest lucru începând din 1978, cu resurse modeste. România a pornit RAN după cele mai bune modele europene. Următorul pas este ca

registrul să devină ceea ce legea a vrut să fie: inventarul complet al trecutului țării, nu doar al locurilor pe unde au trecut, întâmplător, buldozerele.

Bibliografie

Andrei Măgureanu, Dana Măgureanu, „Preventive Archaeology in Romania between Negotiation and Myth", în Predrag Novaković et al. (ed.), *Recent Developments in Preventive Archaeology in Europe*, Ljubljana, Založba Univerze v Ljubljani, 2017, p. 257-270

Assemblée nationale, răspunsul ministerial la întrebarea scrisă nr. 61257, *Journal officiel*, 13.09.2016

Aurora Petan, studiul despre cetatea dacică de la Cucuiș-Dealul Golu în lumina datelor LiDAR, *Cercetări Arheologice*, 31/1, 2024

Biblioteca Parlamentului Ungariei, studiul tematic 2014/25 privind arheologia (cifră preluată din rezumatul publicat)

Bogdan Șandric, *Procedura pentru înregistrarea siturilor arheologice în baza de date RAN*, INP, 24.11.2017 (ran.cimec.ro/download)

Bogdan Șandric, Marius Streinu, Dan Matei, „Preparing the Romanian National Archaeological Datasets for ARIADNE", *Internet Archaeology*, 64, 2023, doi:10.11141/ia.64.4

Bundesdenkmalamt, *Leitfaden Inventarisation Archäologie*, Viena, 2023

Cătălin Borș, Paul Damian, *Discovering the Archaeologists of Romania 2012-14*, București, Muzeul Național de Istorie a României, 2014

Cătălin Nicolae Popa, „The Significant Past and Insignificant Archaeologists. Who Informs the Public about Their «National» Past? The Case of Romania", *Archaeological Dialogues*, 23/1, 2016, p. 28-39

Constantin Viorel Marian, Mihaela Iacob, Nicolae Goga, „The Interactive Digital Map: a Modern Approach for Archaeological Heritage Management", *Journal of Ancient History and Archaeology*, 8/3, 2021

Cristian Găzdac, Claudiu Purdea, „Numismatics and Forensics: Operation Dacian Gold. The Hoard Grădiștea de Munte, «Timișoara Airport»", *Journal of Ancient History and Archaeology*, 12/3, 2025

Curtea de Conturi, auditul Ministerului Culturii pentru 2023-2024, citat după AGERPRES, 05.08.2025

Dan Aparaschivei, cuvânt înainte la *Cronica cercetărilor arheologice din România. Campania 2024*, București, INP, 2025, p. 7-8

Florin Curta, „Pots, Slavs and «Imagined Communities»: Slavic Archaeologies and the History of the Early Slavs", *European Journal of Archaeology*, 4/3, 2001, p. 367-384

Gheorghe Alexandru Niculescu, „Archaeology, Nationalism and «The History of the Romanians» (2001)", *Dacia*, N.S., 48-49, 2004-2005

Irina Oberländer-Târnoveanu, „Patrimoniul arheologic național: politici, documentare, acces", *Plural*, I, 1-2, Chișinău, 2013

Jan Mařík, suport de curs, Universitatea Carolină din Praga (dl1.cuni.cz), și Národní památkový ústav, prezentarea SAS ČR/ISAD din 5.10.2021

Kenneth Aitchison et al., *Discovering the Archaeologists of Europe 2012-14: Transnational Report*, York, York Archaeological Trust, 2014, tabelul 1

Legea slovacă nr. 49/2002 privind protecția fondului de monumente, § 41

Legea ungară nr. LXIV/2001 privind protecția patrimoniului cultural, § 11 și § 71 (njt.jog.gov.hu)

M. M. Ciută, studiul despre OG 43/2000 la 22 de ani de la emitere, *Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane Sibiu*, XXIX, 2022, p. 147-181

Marius Streinu, Bogdan Șandric, „The State of the Art of Digital Archiving in Romania", *Internet Archaeology*, 63, 2023, doi:10.11141/ia.63.2

Mihai Simion, „Motorways and Archaeology", în Predrag Novaković et al. (ed.), *Recent Developments in Preventive Archaeology in Europe*, Ljubljana, Založba Univerze v Ljubljani, 2017, p. 271-280

Milica Šegan-Radonjić, Milica Tapavički-Ilić, „Digitisation and Data Management of Archaeological Heritage in Serbia (1991-2020)", *Internet Archaeology*, 58, 2021

Ministerul Culturii și Cultelor, CIMEC, *Ghid de arheologie preventivă*, cap. 5, „Arheologia preventivă în România", București, c. 2005 (old.cimec.ro/Arheologie/arh-preventiva)

Ministerul Culturii, INP, sistemul ACERA, „Listă cereri pentru cercetare" (arh.cimec.ro/ListCercetare.aspx), interogat pe ani și tipuri de cercetare la 15.10.2026

Ministerul Culturii, Programul național de finanțare a cercetării arheologice sistematice, listele de rezultate 2018-2025 și anunțul pentru 2026 (cultura.ro)

Nadezhda Kecheva, „The First Step towards FAIR-ness in Bulgarian Archaeology: the Archaeological Map of Bulgaria in ARIADNE and ARIADNEplus", *Internet Archaeology*, 67, 2024

Ordinul ministrului culturii și cultelor nr. 2458 din 21.10.2004 pentru aprobarea Regulamentului privind administrarea Repertoriului Arheologic Național

Ordonanța Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, republicată în *Monitorul Oficial al României*, partea I, nr. 951 din 24.11.2006

Proiectul de lege privind Codul patrimoniului cultural, publicat pentru consultare în februarie 2022 (sgglegis.gov.ro)

Rafał Solecki, Patrycja Smereczyńska, „Attempts at spatial analyses of data from the Polish Archaeological Record", *Sprawozdania Archeologiczne*, 75/2, 2023, p. 37-50

Registrul arheologilor (arh.cimec.ro/RegistruArheologi.aspx), consultat la 15.10.2026

Republički zavod za zaštitu spomenika kulture, pagina „Nepokretna kulturna dobra" (heritage.gov.rs), consultată în octombrie 2026

Slots- og Kulturstyrelsen, *Bevar guldet inden du graver*, Copenhaga, 2018

Surse de date: Repertoriul Arheologic Național (ran.cimec.ro), export integral al fișelor de sit și al componentelor, octombrie 2026; Institutul Național al Patrimoniului, serviciul *PatrimoniuWM/MapServer* (eism.geo-spatial.ro), straturile 0, 1, 3 și 6, interogate la 15.10.2026; NASA, *Shuttle Radar Topography Mission*, model digital al terenului; geoBoundaries, limitele administrative ale României (ADM0-ADM2), după ANCPI.

Anexa 1. Indicatorii registrului pe județe

Suprafețele sunt calculate din limitele digitale. „Comune fără situri” dă numărul unităților administrative fără niciun sit, din totalul județului. Localizarea exactă și altitudinea se referă la punctele din serviciul cartografic al INP.

Județ	Situri	km²	Situri / 100 km²	Fără tumuli / 100 km²	Localizare exactă %	Cu descriere %	Altitudine mediană (m)	Comune fără situri	Situri sec. IV-X	Sec. IV-X / 1.000 km²
Alba	425	6.199	6,9	6,8	55,5	28,2	307	21/78	49	7,9
Arad	486	7.690	6,3	5,9	59,1	49,0	143	23/78	101	13,1
Argeș	240	6.780	3,5	2,7	82,1	50,4	414	38/102	7	1,0
Bacău	181	6.575	2,8	2,7	90,1	21,0	236	24/93	16	2,4
Bihor	379	7.495	5,1	4,8	50,7	17,7	133	26/101	56	7,5
Bistrița-Năsăud	420	5.315	7,9	7,9	47,9	29,0	359	15/62	49	9,2
Botoșani	1.838	4.949	37,1	15,8	99,7	7,8	174	0/78	322	65,1
Brașov	490	5.328	9,2	9,1	39,0	19,4	507	4/58	65	12,2
Brăila	295	4.734	6,2	1,2	83,1	46,8	27	2/44	22	4,6
București	206	234	88,1	88,0	100,0	84,5	83	0/6	40	170,9
Buzău	942	6.060	15,5	11,5	73,7	47,7	85	12/87	292	48,2
Caraș-Severin	933	8.462	11,0	10,5	28,4	19,9	175	2/77	86	10,2
Cluj	882	6.625	13,3	12,6	74,0	22,0	402	5/81	102	15,4
Constanța	1.508	7.021	21,5	12,1	83,3	49,3	69	0/70	148	21,1
Covasna	506	3.684	13,7	13,6	52,8	22,1	565	2/46	71	19,3
Călărași	533	5.053	10,5	9,0	97,6	27,2	34	5/55	206	40,8
Dolj	329	7.362	4,5	3,9	90,6	62,3	83	32/111	26	3,5
Dâmbovița	599	4.045	14,8	13,9	62,6	15,4	209	4/90	87	21,5
Galați	240	4.435	5,4	3,0	59,2	20,4	84	20/65	48	10,8
Giurgiu	326	3.522	9,3	7,2	96,3	53,1	81	7/54	96	27,3
Gorj	250	5.546	4,5	4,2	89,2	38,4	262	8/70	6	1,1
Harghita	804	6.591	12,2	12,0	47,1	17,7	528	7/67	107	16,2
Hunedoara	1.043	7.016	14,9	14,5	38,4	17,2	350	2/69	59	8,4
Ialomița	734	4.424	16,6	7,5	99,7	61,4	40	12/66	154	34,8
Iași	362	5.432	6,7	6,2	49,2	12,2	148	20/98	115	21,2
Ilfov	423	1.559	27,1	27,1	99,3	53,7	85	3/40	155	99,4
Maramureș	298	6.259	4,8	4,7	13,8	8,4	270	17/76	31	5,0
Mehedinți	263	4.917	5,3	5,1	76,0	56,7	114	12/66	24	4,9
Mureș	628	6.665	9,4	9,3	23,4	11,9	345	6/102	97	14,6
Neamț	394	5.858	6,7	6,5	87,1	24,9	311	14/83	55	9,4
Olt	305	5.469	5,6	4,8	82,0	70,5	104	44/112	36	6,6
Prahova	966	4.666	20,7	10,8	96,8	50,2	185	20/104	144	30,9
Satu Mare	194	4.385	4,4	4,4	30,9	14,4	133	19/65	37	8,4
Sibiu	456	5.395	8,5	8,5	13,8	15,4	419	2/64	38	7,0
Suceava	181	8.490	2,1	2,0	61,9	16,0	350	49/114	16	1,9
Sălaj	1.020	3.836	26,6	25,0	62,3	25,1	269	1/61	110	28,7
Teleorman	1.777	5.751	30,9	23,7	98,6	67,8	90	11/97	204	35,5
Timiș	1.958	8.639	22,7	17,5	71,2	27,6	89	1/99	229	26,5
Tulcea	4.469	8.433	53,0	11,2	95,6	55,0	92	4/51	67	7,9
Vaslui	440	5.285	8,3	7,1	89,8	36,8	136	14/86	146	27,6
Vrancea	153	4.822	3,2	2,9	66,7	37,9	142	30/73	18	3,7
Vâlcea	176	5.726	3,1	3,0	35,2	31,2	294	32/89	4	0,7

Anexa 2. Siturile localizate greșit

Situri marcate drept localizate exact al căror punct cade la peste 10 km de județul declarat în fișă.

Cod RAN	Sit	Județ în fișă	Punctul cade în	Distanță
83188.06	Situl arheologic de la Satu Mare - Pescarie	Harghita	Satu Mare	187 km
104234.14	Tumulul de la Marsa - M14	Giurgiu	Dolj	151 km
103345.10	Tumulul T09 de la Ralesti - Padina lui Musala	Giurgiu	Dolj	150 km
165577.01	Asezarea din epoca migratiilor de la Iezer - Ciubota	Vaslui	Suceava	132 km
103336.12	Tumulul T20B de la Izvoru	Giurgiu	Dolj	125 km
122034.03	Asezarea paleolitica de la Ceahlau - Cetatica II	Neamț	Mureș	38 km
64880.12	Ansamblul bisericii reformate din Turia	Covasna	Brașov	32 km
104190.04	Asezarea si necropola geto-dacica de la Manastirea	Călărași	Giurgiu	29 km
101831.04	Situl arheologic de la Chiselet-la sud de Magura Fundeanca	Călărași	Buzău	28 km
71992.01	Situl arheologic de la Locusteni - La Gropan	Dolj	Vâlcea	24 km
101733.17	Asezarea getica de la Cascioarele-Coinea I	Călărași	Giurgiu	17 km
137238.02	Situl arheologic de la Calinesti-Oas - Dambul Sfintei Marii	Satu Mare	Maramureș	15 km

Anexa 3. Siturile pe provincii și perioade

Numărul siturilor cu cel puțin o componentă din fiecare perioadă. Abrevieri: Pal. paleolitic, Neol. neolitic, Eneol. eneolitic, Hallst. Hallstatt, Lat. La Tène (inclusiv geto-dacic), Rom. roman, Migr. epoca migrațiilor, Med. t. medieval timpuriu, Med. medieval, Nec. epocă necunoscută.

Provincia	Pal.	Neol.	Eneol.	Bronz	Hallst.	Lat.	Rom.	Migr.	Med. t.	Med.	Nec.
Transilvania	79	772	644	1.628	616	898	1.740	432	389	1.428	296
Banat	37	281	145	566	273	154	960	65	265	781	524
Crișana	14	147	102	154	60	80	136	48	123	303	62
Maramureș și Sătmar	23	63	54	214	38	32	61	43	30	113	13
Moldova	155	128	724	636	335	507	165	608	218	1.015	1.229
Muntenia	44	438	707	2.258	403	1.307	425	858	762	1.484	1.179
Oltenia	19	118	148	445	169	188	305	36	67	197	57
Dobrogea	37	87	152	150	133	288	1.586	7	210	251	3.537